Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гаэтэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 293 (14098) | 1975 оной декабрийн 16, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ЮҺЭДЭХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ХОЕРДОХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси 1975 оной декабрийн 18-да үглөөнэй 10 часта Соведүүдэй байшангай Конференц-зал соо нээгдэхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАИ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй старейшинэнүүдэй Соведэй заседани 1975 оной декабрийн 18-да үглөөнэй 9 часта Соведүүдэй байшангай Конференц-зал соо болохо.

БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сессидэ ерэһэн депутадууд Соведүүдэй байшангай 409-дэхи комнато соо (телефонууд 2-47-22, 2-56-08) үглөөнэй 10 саһаа үдэшын 7 час болотор, харин заседаниин болохо үдэр Соведүүдэй байшангай Конференц-зал соо үглөөнэй 8 час 30 минутаһаа бүридхэлдэ абтаха.

XXV СЪЕЗДДЭ КПСС-эй ЦК-гай ПРОЕКТ

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1976—1980 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД

IV. Хүдөө ажахын хүгжэлтэ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь декабриин 14-нэй номерто).

үдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ, улам уритай болгохо, газар тариалан ба мал ажалые бүри ашаг үрэтэй болгохо, тингэжэ хүн зоноо эдеэ хоолоор, ышленностьяа түүхэй эдээр хүсэд хангаха, гүрэндөө ла зэргын хүдөө ажахын зүйлнүүдэй нөөсэ бии болго- эшэ хүдөө ажахымнай гол зорилго мүн.

үдөө ажахын үйлэдбэрилдэг зүйлнүүдые энээнэй урда табан жэлэйхитэй сасуулбал, жэл бүри 14—17 про- эр ехэ болгохо.

үдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дам саашань хэл- эгүйгөөр ехэдхэхэ, энэ үйлэдбэриие материально- ическэ талаарнь бүри һайнаар хангаха. Ажал хүдэлмэ- нь олон янзын оньһото зэбсэгүүдые улам үргэнөөр нэб- үлхэ, хүдөө ажахые химиин зүйлнүүдээр хангаха, газа- ашаг шэмэ бүри һайн болгохо. Наука, техникын, тү- дүй дүршэлэй түйлалтануудые улам түргэнөөр хэрэглэ- йха. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие эмхидхэн хүтэлбэ- г аргаяа бүри һайн болгохо. Ажахынуудые өөһэд хоо- о хамжан ажалладаг болгохо, хүдөө ажахы промыш- сть хоёрой хамтын нэгэдэлнүүд, предприятинуудые улха, тиигэжэ хүдөө ажахые саашадань томодхон, тус- эргэжэлтэй болгохо.

үдөө ажахын үйлэдбэриие бүри зүбөөр хубаарилан бай- а хүгжөөхэ, тиихэ зуураа оронойнгоо район бүхэнэй лиие яажа улам ашагтай һайнаар хэрэглэхэ тухайда . РСФСР-эй хара хүрьһэгүй зонодо хүдөө ажахые түргөөр хүгжөөхэ,

р уһаяа, материально-техническэ хэрэгсэлнүүдээ, ажа- а арга боломжонуудые бүри һайнаар хэрэглэхэ тушаа э абаха, бүтээгдэдэг зүйлнүүдэй өөрынь үнэ сэн хям- лха. Табан жэлэй туршада колхоз, совхозуудай үй- рие дунда жэшээгээр жэл бүри 27—30 процент лүүлхэ.

р тарияланһаа, мал ажалһаа абтадаг зүйлнүүдэй ша- саашадань һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал табиүдөө ажахын эгээн баян ургасатай сортнуудые болон үүдые ехээр тариха, эгээн һайн үүлтэрэй малнуудые үсхэбэрилхэ ябадал хангаха, үйлэдбэриин технологиие һайжаруулха. Үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта, мүн ажахын зүйлнүүдые болон түүхэй эд хэрэгсэлнүү- шэ тиишэнь зөөхэдэ, хадагалха, буйлуулхада элдэб хоролтонуудай ушардаг ябадал болюулха.

р тариялангай талаар гол шухала зорилго иимэ: та- үрэжэл һайжаруулжа, минеральна үтэг- . шэбхэ мэтые ашагтайгаар хэрэглэжэ, шанаржуулаг- газарта, мүн шииг нойтоор дуталдадаггүй газарта һаа ехэ тарилга хэжэ, баян ургаса үгэдэг сортнууд бо- ридүүдые ургуулжа, ороoho таряа ургуулха арга уулжа, тон ехэ ороoho таряа абадаг болохо, ороoho й ажахые улам тогтууритай бата болгохо.

э дээрэнь жэл бүри 215—220 миллион тонно ороо- а дунда жэшээгээр абадаг болохо. Хүсэ шэмэтэй, шэниисэ, хара таряа, гэршүүхэ, просо, барайгар ехээр ургуулжа абадаг болохо. Эдеэ хоолдо, малай э ородог кукуруза, ешмээн, обёос, бобыто болон бу- амалнуудые бүри ехээр тарижа, ниитэ суглуулба- дээшэлүүлхэ. Худалдаа наймаанда ороxo ороoho найдамтай ехээр абадаг болохо үргэн ехэ зононуу- наржуулагдаһан газарнуудта улам түргөөр байгуул- лууриин газарта кукурузын ороoho нилээд ехээр болохо. Ороoһото ургамал тарижа абаха хүдэлмэриие нзын оньһото зэбсэгээр хангажа дүүргэхэ.

ондо 9 миллион тонноһоо доошо бэшэ, сэбэр болгог- хлопок ургуулжа абаха. Нарин утаһатай хлопчатник рэнөөр тариха, ургасыень дээшэлүүлхэ. Хлопок, үбһэ һэлгүүлэн таридаг боложо дүүргэхэ. Шана- йн утаһатай, ургаса ехэтэй, муудадаггүй хлопчатник а тухай хэмжээ абаха. Хлопчатник тариха, уһалха, ажалые улам оньһожоруулха.

э дунда жэшээгээр 95—98 миллион тонно саахарай ургуулжа абадаг болохо, тэрэнэй ургаса, амта шэ- нилээд һайн болгохо. Саахарай свёкло таридаг гол газарнуудта тэрэнэй үйлэдбэриие улам томодхохо, мэргэжэлтэй болгохо тухай хэмжээ абаха. Уһалагда- арта свёкло тариха ябадал эмхидхэхэ. Энэ талаар иин, Хойто Кавказай районууд, Украина, Молдавиин, эгүүрхи газарнууд эгээл таарамжатай байна. Свёк- улжа абаха хүдэлмэриие олон янзаар оньһожо- гол түлэб дүүргэхэ. Свёкло таридаг ажахынуудые гээр, ургамал хамгаалдаг химическэ зүйлнүүдээр нгаха.

логическа шанараараа һайн лёной утаһа, тоһолиг нуудай, илангаяа наран сэсэгэй, соя, клещевиныи, үн тамхи, эфиртэ тоһоной болон бусад техническэ нуудые бүри ехээр тарижа абадаг болохо.

бха, огородой эдеэ, бахчева ургамалнуудые бүри ряажа абаха. Эдэнэй сортыень олон болгохо, шана- йжаруулха. Городуудай, промышленна түб га- й зониие хангахын тула огородой эдеэ, эртэ урга- абха найдамтайгаар ургуулжа абаха зононуудые н газарнуудта бии болгожо түгэсхэхэ. Помидор, онгино, чеснок болон эдеэ хоолдо оролсодог но- малнуудые хүн зоной эрилтэ хангама ехээр тарижа лохо, тусгаар ажахынуудые теплицэтэй комбинадуу- адаашье эмхидхэхэ. Технологи һайжаруулжа, олон ньһото зэмсэгүүдые хэрэглэжэ, огородой эдеэ, хар- ургуулжа абахада үзэгдэдэг гаргашануудые нилээд охо.

эриие улам бүтээсэтэй болгожо, тэрэшэлэн буй- предприятинуудтай томо томо саад, виноградни́гуу- мышленна аргаар олоор байгуулжа, үрэ жэмэс, юград, сайн набшаһа, хмель бүри ехээр абаха. о таридаг үрэ жэмэстэ ургамалнуудые олон бол- э тарималнуудай сортыень һайжаруулха. Жэмэс лмай ехэ болгохо.

ниие огородой шэнэ ургасын эдеэ, жэмэсээр бүхэли бүри һайнаар хангаха.

тарияланга́й шанар улам һайжаруулха. Газар дай- н түрүүн тарияланга́й газарые бүрин бүтэн байл- омжотой һайнаар хэрэглэхэ, илангаяа ороноймнай зүүн тээгүүрхи районуудай газарай хүрьһые уһа, боложо нурадаг, гэмтэдэг ябадалһаа һэргылэн а.

хүрэнгэ тарилгые нилээд һайжаруулха. Сортовой рилгые саашадань томодхон, тусхай мэргэжэлтэй үрэһэ хүрэнгэ тарилгые промышленна аргаар эрхил- , тиихэдээ ажахынуудай өөһэд хоорондоо хамжан ябадалай булюу һайн байдагые хараадаа абаха.

жэлээр хододоо хангагдадаг байха тушаа томо ээнүүдые хараалан абаха, тиихын тула газар ша- н ехэ арга боломжонуудые хэрэглэхэ. Адууһа ээлэй белогоор хүсэд хангаха.

опин, хүсы үбһэ болон белок ехэтэй бусад ургамал- н ехээр тариха, РСФСР-эй, Украинын урда талын й, мүн Молдавиин, Закавказиин республикануудай г газарнуудта соя тарилга эмхидхэхэ. Дунда Азиин нуудта, Урда Казахстанда соягын зохихо янзын сорт- **н болгохо, тэрээниие ургуулха** арга олохо. Энэ зорилгоор тусхай шэглэлтэй ажахынуудые байгуулжа, тэдэнээ шухала хэрэгтэй машина техникээр зэбсэгжүүлхэ, минеральна үтэгжүүлгээр болон гербицидээр хүсэд хангаха.

Хээрын үбһэ тэжээл элбэгээр ургуулдаг болохо. Тэжээлэй таримал зүйлнүүдэй ургаса улам ехэ болгохо, үбһэ тэжээл абадаг хүдөө газарайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ. Ашаг шэмэ ехэтэй уһалагдадаг сабшалан, бэлшээриингээ талмайе, мүн сүл губиин ба губилиг районуудайнгаа уһаар хангагдаһан бэлшээриин газарые ехэ болгохо.

Ниитынгээ малые, мүн колхозни́гуудай, хүдэлмэришэд, алба хаагшадай үмсэдөө баридаг малые үбһэ тэжээлээр хүсэд хангахын тула бүдүүн, шэмэтэ тэжээлнүүдые нилээд ехээр абадаг болохо. Колхоз, совхоз бүхэндэ страховой үбһэ тэжээл тусгаар бэлдээд байха.

Нэн түрүүн бүдүүн тэжээл хуряаха, хадагалхадаа, малда эдюулхээ бэлэдхэхэдээ шэмыень муудуулха ябадал бага болгожо, тэжээлэй шанар һайжаруулха, үйрүүлһэн ногоо, сенаж ехээр бэлдэхэ, үбһэ тэжээлээ брикет болгохо, бутаруулха, химическэ аргаар буйлуулха мэтые үргэнөөр хэрэглэхэ. Тэжээл хуряажа абаха, буйлуулха хүдэлмэридэ олон янзын оньһото зэмсэг хэрэглэхэ ябадал түргэдхэхэ.

Ажахынуудай ороoho таряае, промышленностиин гаргадаг нэмэлтэ тэжээлые хэрэглэн, комбикорм үйлэдбэрилдэг, мүн тэжээлэй зүйлые бутаруулжа буйлуулдаг, брикет болгодог колхоз, совхозуудай, ажахынууд хоорондын заводуудые, цехүүдые олоор бариха.

Эдеэ хоолой, мяха, һүнэй промышленностиин үлөөдэһэ суглуулжа, малдаа эдюулхэ ябадал үргэнөөр ашаглаха. Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой промышленностьнуудта үлэдэг, хүн зоной хаядаг эдеэ хоолой үлөөдэһэ суглуулха ябадал бүри һайнаар эмхидхэхэ.

Мал ажалай талаар — мяха, һү, үндэгэ, нооһо мэтын зүйлнүүдые саашадаа бүри ехээр абаха хэрэг хангаха. Энээнэй тула малай, шубуунай ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ, малай тоо толгой олошоруулха, үбһэ тэжээлээ ашагтайгаар хэрэглэхэ, малайнгаа харууһалга, тэжээлгые нилээд һайжаруулха, үүлтэржүүлгын хүдэлмэри нарижуулха, ажалаа оньһожоруулха, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ шухала.

Жэл бүри дунда зэргээр 15—15.6 миллион тонно хүрэтэр мяха (годод мяхан), 94—96 миллион тонно хүрэтэр һү, 58—61 миллиард үндэгэ абадаг болохо.

Мал ажалһаа, шубууһаа абтадаг продукт үйлэдбэрилгые али болохоор томодхон, тусхай мэргэжэлтэй болгохо. Эдэ ажалые удаа дараалан промышленна аргаар эрхилдэг болохо. Гүрэнэй, колхозуудай, ажахынууд хоорондын мал ажалай томодхогдоһон үйлэдбэринүүдые, оньһожоруулагдаһан фермэнүүдые, шубуунай фабрикануудые олоор бариха, шэнэ техникэ болон технологи хэрэглэлгые хараадаа абажа, мүнөө бии байгаа мал ажалай, шубуунай фермэнүүдые шэнэлэн һэльбэхэ.

Залуу бодо мал олоор үсхэбэрилэн таргалуулжа, шубуунай мяха абаха бройлерно арга үргэнөөр хэрэглэжэ, мяха, илангаяа үхэрэй, шубуунай мяха бүри ехээр үйлэдбэрилхэ. Мяхалиг малай тусгаар ажахынуудые хүгжөөхэ. Гахай олоор үсхэбэрилхэ, тиихэдээ гол түлэб мяхалиг гахайнуудые тэжээхэ, мүн гахайн сонгооһон мяха бүри ехээр абадаг болохо. Колхоз, совхозуудтахи болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудтахи үнеэдэй тоо толгой нилээд олошоруулха, үнеэдээ һү ехэтэй болгохо, мал һүрэгөө тон олон болгохо. Хони, ямаадайнгаа тоо толгойе саашадань олошоруулха, тэдэнэйнгээ ашаг шэмые дээшэлүүлхэ.

Мори, оро, ан, туулай, нуур сөөрэмэй загаһа, мүн зүгы үсхэхэ болоод, торго абаха арга боломжоёо хүсэд һайнаар хэрэглэхэ.

Мал аргалха хэрэг һайжаруулха, малай үбшэлхэ, үхэхэ ябадал үсөөн болгохо. Мал ажал хангахын, мал аргалхын тула элдэб янзын эм дом, мүн баһа шухала хэрэгтэй зэмсэг хэрэгсэлээр олоор хангажа байха.

Хүдөө ажахын продуктнуудые заатагүй худалдажа абаха түсэб бэелүүлхэ арга, мүн иимэ зүйлнүүдээ гүрэндэ түсэбһөө гадуур дээшэлүүлэгдэһэн сэнгээр худалдадаг ажахынуудые урмашуулха арга саашадаашье хэрэглэжэ байха. Түсэбһөө гадуурхиинь оруулалсан, хүдөө ажахын продукт худалдан абалга хангаха; тиихын тула бэлэдхэлэй эмхи зургаанууд 5 жэл соо (жэл жэлээрнь хубаарилан) колхоз, совхозуудай контрактациин договорнуудые баталха ёһотой.

Хүдөө ажахын элдэб янзын гол шухала продуктнуудые заатагүй худалдан абаха түсэбөөршье, мүн түсэбһөө гадуур абаха контрактациин договорооршье худалдан абаха хэмжээе жэл соо дунда жэшээгээр эды шэнээн болгохо гэбэл: 90 миллион тонно ороoho таряа, 89,5 миллион тонно саахарай свекло, 8,5 миллион тонно сэбэрлэгдээгүй хлопок, 511 мянган тонно лёной утаһа, 17 миллион тонно огородой эдеэ, 5,4 миллион тонно виноград, 6 миллион тонно наран сэсэг, 17,4 миллион тонно мал ба шубуудые (амидын шэгүүрээр), 60,5 миллион тонно һү, 34,3 миллиард үндэгэ, 511 мянган тонно нооһо (тоссоондо оруулагдаһан шэгнүүрээр) худалдан абаха.

Продукци бэлэдхэхэ аргануудаа бүри һайн болгохо. Промышленностиин, худалдаа наймаанай предприятинуудай колхоз, совхозуудтай, бэлэдхэлэй эмхи зургаануудтай сэхэ холбоотой байха ябадал үргэнөөр хүгжөөхэ, бэлэдхэһэн зүйлнүүдэйнгээ түлөө тэдэнэй харюусалгые улам дээшэлүүлхэ. Хүдөө ажахын продукци ашалга, зөөлгые, хадагалалгые һайжаруулха. Эдэ зүйлнүүдые бүтээдэг газартань ерэжэ, сэхэ тушаан абаад, бэлэдхэлшэдэй машинаар зөөхэ ябадал үргэнөөр хэрэглэхэ. Бэлэдхэлэй эмхи зургаануудые материально-техническэ хэрэгсэлнүүдээр һайса хангаха, бэлэдхэлэй шэнэ шэнэ пунктнуудые, элеватор, холодильни́гуудые, овощ, жэмэс хадагалдаг байрануудые түхеэрхэ, мүнөө бии байгаа байрануудые шэнэдхэн һэльбэхэ.

Газар шанаржуулгые саашадаашье үргэн хэмжээтэйгээр эрхилхэ. Гүрэнэй капитальна барилгада зорюулагдаха мүнгөөр 4 миллион гектар уһалууриин газар ашаглаха, 4,7 миллион гектар газар хатааха, сүл губи, губилиг, хадалиг районуудта 37,6 миллион гектар бэлшээри уһажуулха.

РСФСР-эй Европодохи хубиин, Хойто Кавказай, Украинын урда тээхи, Молдавиин, Казахстанай, мүн Дунда Азиин, Закавказиин республикануудай районуудта уһалууриин газар таряаланга́й талмай ехэ болгохо. РСФСР-эй хара хүрьһэгүй зонодо газар шанаржуулгые түргэнөөр хэрэглэхэ. Прибалтикын республикануудай, Полессиин набтар газарай, Алас-Дурнын хизаарай газарнуудые хатааха хүдэлмэреэ саашадань үргэлжэлүүлхэ.

Газар шанаржуулгада наука, техникын [illegible] түргөөр хэрэглэхэ, уһалууриин ажахын барилга, ашаглалгын хүдэлмэринүүдые саашадань индустрижүүлхэ, газар уһалха түрүү аргануудые хэрэглэхэ, уһалууриин зэмсэг хэрэгсэлнүүдые автоматическа, оньһожоруулагдаһан аргаар хүдэлгэхэ. Уһанайнгаа баялигые бүри ашагтайгаар хэрэглэхэ. Мүнөө хүдэлжэ байгаа уһалууриин хэрэгсэлнүүдые техническэ талаарнь һайжаруулха. Газар уһалалгын хэрэгсэлнүүдые комплексноор байгуулха, тэдэ хэрэгсэлнүүдые хүдөө ажахында ашаглаха ябадал бэелүүлхэ. Уһалууриин зэмсэг хэрэгсэлнүүдэй шанарайнь түлөө уһалууриин ажахын барилгын эмхи зургаануудай харюусалга дээшэлүүлхэ. Уһалагдаһан, хатаагдаһан газарнуудаа тон ашагтайгаар хэрэглэхэ. эдэ газарнуудта таригдадаг хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса али болохоор дээшэлүүлхэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие удаа дараалан улам бүри химижэрүүлжэ байха. 1980 ондо хүдөө ажахыда 115 миллион тонно хүрэтэр минеральна үтэгжүүлгэ, 5 миллион тонно хүрэтэр химическэ нэмэлтэ тэжээл эльгээдэг болохо. Минеральна үтэгжүүлгын ниитэ хэмжээнтэй сасуулбал, фосфор, концентрат болгоһон ба холимол үтэгжүүлгэнүүдые бүри ехээр эльгээн хангажа байха. Минеральна үтэгжүүлгын аша туһые дээшэлүүлхэ, тэрэнээ зөөхэ, хадагалхадаа, газараа үтэгжүүлхэдээ гээлтэ хоролтодо багаар оруулдаг болохо. Оньһожоруулагдаһан складуудые олоор бариха, тиихэдээ минеральна үтэгжүүлгээ хадагалхын тула индустриальна аргаар бүтээгдэһэн ябууд хабсаргагдадаг барилгануудые хэрэглэхэ. Колхоз, совхозуудые агротехникын талаар хангалгын гурим улам нарижуулха.

Ургамал хамгаалгын 628 мянган тонно хүрэтэр химическэ зүйлнүүдые, условно единицэ, тэрэ тоодо 245 мянган тонно гербицидүүдые хүдөө ажахыдаа 1980 ондо эльгээжэ хангаха.

Ургамал хамгаалха албан газарнуудые улам һайнаар ажалладаг болгохо тушаа хэмжээ абаха. Хүдөө ажахын хоротониие биологическа аргаар хюдажа тэмсэхэ ябадал саашадаа улам ехээр хэрэглэхэ.

Эхүүн хүрьһэ нзбёосходохо, мүн хужарлиг хүрьһэ гипсэдэн, уһалжа элдүүрилхэ хүдэлмэриие үргэнөөр эрхилхэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүтээсэ ехэтэй, тусхай мэргэжэлтэй болгохо, томодхохо тухай, энэ үйлэдбэриие индустриальна аргаар эрхилхэ, колхозууд, совхозуудай үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо тухай гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаануудай анхарал хандуулха. Хүдөө ажахын үлэмжэ ехэ ургаса үгэдэг тон шэнэ сортын, мүн холисо ургамалнуудые бии болгохо тушаа, мүнөө бии байгаа малнуудай, тахяа шубуудай үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмэ ехэтэй шэнэ үүлтэрнүүдые бии болгохо тушаа селекциин хүдэлмэри һайжаруулха. Ургамалнуудые гутаха ябадалһаа, хоротонһоо хамгаалха шухала зүйлнүүдые, мүн баһа амитаниие элдэб үбшэнһөө һэргылхэ. Тэдэ үбшэнүүдтэй тэмсэхэ хэрэгсэлнүүдые бии болгохо талаар бүри ехэ хүдэлмэри хэхэ.

Хүдөө ажахын наукые, мүн туршалга, үйлэдбэри хэдэг ажахынуудые материальна талаарнь түргөөр хангаха тушаа хэмжээ абаха. Селекциин центрнүүдые саашадань байгуулжа үргэлжэлүүлхэ. Наука, техникын, түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые колхоз, совхозуудтахи, хүдөө ажахын бусад предприятинуудтахи үйлэдбэридэ үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал хангаха.

Капитальна барилгын 171,7 миллиард түхэригые. тэрэ тоодо гүрэнэй капитальна барилгын — 115,7 миллиард түхэригые, хүдөө ажахые хүгжөөлгын бүхы хүдэлмэринүүдтэ, тэрэ тоодо үйлэдбэриин, гэр байрын, культурна ажаһуудалай барилгада, зэбсэг техникэ худалдажа абалгада һомолхо. Колхозуудай капитальна барилгые 56 миллиард түхэригэй хэмжээнэй материально-техническэ зүйлнүүдээр хангаха. Капитальна барилгада гаргашалагдаха мүнгэ зөөриие хүдөө ажахын эгээн шухала зорилгонуудай шиидхэлгэдэ — ороoho таряа, техническэ ургамал бүри ехээр абалгада, мал ажал хүгжөөлгэдэ, үбһэ тэжээл элбэгжүүлгэдэ зорюулан, нэн түрүүн һомолхо. Капитальна барилгын мүнгые жэжэ божо юумэндэ гаргашалжа үрихэгүй, барилгын хүдэлмэриин хэгдэхэ болзорые наринаар сахиха.

Хүдөө ажахын барилгые түсэблэхэ хэрэг һайжаруулха, тэрэ барилга бэелүүлхэдэ сметын ёһоор гаргашалагдадаг үнэ сэн хямдаруулха, барилгын сүм хабсаргагдадаг улам ашагтай, хүнгэн сомор бүтээлнүүдые, мүн проектын болон технологиин түрүү аргануудые хэрэглэхэ.

Хүдөөдэ барилга хэдэг гүрэнэй, колхозууд хоорондын барилгын организацинуудай үйлэдбэриин үндэһэ һуури бэхижүүлхэ. Барилгые шадаал һаа ехээр индустрижүүлхэ, хүдөөгэй тусгаар шэглэлтэй барилгын комбинадуудые олошоруулха, барилгын материалнуудые нютаг дээрээ бүри ехээр бүтээдэг болохо.

Шэнэ техникээр хангажа, үйлэдбэриин поточно-индустриальна арга, түрүү технологи хэрэглэжэ, хүдөө ажахыгаа техническэ талаарнь саашадаашье хангаха. Хүдөө ажахын хүдэлмэриие электрын галай элшэ хүсөөр саашадаашье түргөөр хангаха, тэрэниие улам оньһожоруулха ябадал хараалха. Хүдөөдэ электрын хүсэ хэрэглэлгые 1980 ондо 130 миллиард киловатт-часта хүргэхэ.

Табан жэлэй турша соо хүдөө ажахыда 1 миллион 900 мянган трактор, 1 миллион 350 мянган ашаанай автомашина, ороoho хуряадаг 358 мянган комбайн, тракторай 1 миллион 530 мянган прицеп, тэрэ тоодо сенаж зөөхэ 200 мянган прицеп, 100 мянган экскаватор, 106,5 мянган бульдозер, 47,75 мянган скрепер, 23 миллиард түхэригэй сэнтэй хүдөө ажахын машинануудые, тэрэ тоодо мал ажалда, тэжээл бэлэдхэлгэдэ — 10,3 миллиард түхэригэй машинануудые эльгээхэ.

Колхоз, совхозуудта машина, тракторнуудые улам ашагтайгаар хэрэглэдэг болохо. Хүдөө ажахын машина зэбсэгүүдые бүри һайнаар хадагалдаг болохо, тэдэниие хэрэггүй болобо гээд болзорһоонь урид гаргашалгада оруулжа болохогүй. Хүдөө ажахыда заһабарилгын хүдэлмэри хангаха хэрэгсэлнүүдые һайжаруулан хүгжөөхэ, машина зэбсэг заһабарилгын, техническэ талаарнь хангалгын шанарые улам һайжаруулха.

Колхоз, совхозуудта машина зэбсэгүүдые тусхай мэргэжэлээр заһабарилан хангаха ябадал хүсэд хэрэглэдэг болохо. Машина тракторнуудай техническэ талаараа ямар байһанай түлөө, тэдэнэй хэр ашагтайгаар хэрэглэгдэжэ байһанай түлөө «Сельхозтехникын» предприятинуудай, эмхи зургаануудай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ.

Колхоз, совхозуудта ажалай эмхидхэл һайжаруулха. Һайн мэргэжэлтэй механизаторнуудые, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые болон олониитын мэргэжэлэй бусад кадрнуудые, үйлэдбэриин һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэдые, тусгаар мэргэжэлтэдые бүри олоор бэлдэхэ.

Ой модоной ажахыда — ой модоной аша үрэ дээшэлүүлхэ, гектар ойн талмай бүриһөө хэрэгсэлэй улам ехэ модо абаха, ой модонойнгоо баялигые бодомжотой зүбөөр ашаглаха. Ой модоной ажахые техническэ талаарнь бүри һайнаар түргэн хангаха, энэ ажахыгаа химижэрүүлхэ ой модоной гол хүдэлмэринүүдэй түрүү технологическа арга хэрэглэхэ.

Табан жэлэй туршада гүрэнэй ой модоной ургаха газарта 10—11 миллион гектар талмай дээрэ модо дахин тариха, 1,4 миллион гектар газарта хамгаалгын модо тариха, 1,5 миллион гектар ой модоной уһа намагтай талмай хатааха. Ой модонуудые гал түймэрһөө һэргылхэ, хорото хорхой шумууһаа, элдэб гэмтэлһээ саашадаа бүри һайнаар хамгаалха.

V. Транспорт, хэлхеэ холбоо хүгжөөлгэ

Ашаа зөөлгөөр арадай ажахын ба хүн зоной эрилтые гүйсэд дүүрэнээр саг болзор соонь хангалга, бүхы транспортын хүсэ шадалые үргэдхэлгын ба хүдэлмэриинь шанарые һайжаруулгын үндэһэ һуури дээрэ ашаа шэрэлгэ ба пассажирнуудые зөөлгэ түргэдхэлгэ, тэрэшэлэн оронойнгоо экономическа районуудай хоорондо транспортна холбоо һайжаруулга хадаа транспортын гол зорилго болоно.

Бүхы түрэлэй транспортаар ашаа зөөлгые 30 тухай процентээр, ниитын хэрэглэмжын транспортаар пассажирнуудые зөөлгые 23 процентээр дээшэлүүлхэ.

Транспортна шэнэ, тусхай хэрэгсэлнүүдые хэрэглэн, бүхы түрэлэй транспортын саашанхи хүгжэлтэ ба техническэ хангалга, ашаа тээлгын хэмжээе, транспортын ба флодой хүсэ шадал дээшэлүүлхэ, тэрэшэлэн харгы замай барилга үргэдхэхэ ябадал хангаха. Тиихэ зуураа Хойто зүгэй, Сибирь болон Алас Дурнын районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые түргөөр хүгжөөхэ зорилгоор эдэ бүхы хүдэлмэри нэн түрүүн дурсагдагша районуудта үнгэргэхэ.

Транспорт дээрэ автоматикын, телемеханикын хэрэгсэлнүүдые, ашаа зөөлгэ ба технологическа процессүүдые автомат аргаар хүтэлбэрилгэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ.

Транспортна хүдэлмэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ. Энэ зорилгоор:

транспортна хэрэгсэлнүүдые ашаглалга һайжаруулха, ашаа тээхэ хүдэлмэридэ, техническэ харууһанда вагонууд, судна болон автомобильнуудай удаан баригдаха ушарые бага болгохо, тэдэнэй ашаа абаха ба багтааха арга боломжые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ, транспорт ашаагүй хооһоор ябуулха ушарые бага болгохо талаар хэмжээнүүдые бэелүүлхэ;

ашаг үрэ багатайгаар ашаа зөөлгэ усадхаха ба транспорт бүхэниие һайнаар хэрэглэхэ шухала байһаниие хараада абан. ашаа зөөлгын таатай зохид схемэнүүдые зохёолго үргэлжэлүүлхэ. Ашаанай алдуугүй зүбөөр ябуулагдаха хүдэлмэри сахихын түлөө хангалгын, эд хэрэгсэл табидаг органуудай ба ашаа эльгээгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ;

элдэб түрэлэй транспортын хоорондохи харилсаа һайжаруулха, ашаа зөөхэ хүдэлмэриин технологи шэнэдхэхэ. Недели, сүүдхэ соо ашаа тээхэ ба буулгаха хүдэлмэри шууд түргөөр ябуулха арга хангаха;

контейнернүүд соо хэгдэһэн, нэн түрүүн ехэ шэгнүүртэй ашаа зөөлгын хэмжээ дээшэлүүлхэ. Бүхы түрэлэй транспортда, предприятинуудта барилга ба [illegible] һэн һалаа зам дээрэ ашаа тээхэ ба буулгаха хүдэлмэринүүдые комплексноор оньһожоруулгын хэмжээ дээшэлүүлхэ.

Промышленна транспортын саашанхи хүгжэлтэ бэелүүлхэ. Конвейернэ, соргоор дамжуулагдаха, тэрэ тоодо пневмоконтейернэ, дүүжэн харгы гэхэ мэтын таһалгаряагүй дамжуулагдаха бүхы транспорт үргэнөөр хэрэглэхэ. Промышленна предприятинуудай түмэр замай транспортые тепловоз болон электрын хүсөөр шэрэлгэдэ оруулха хүдэлмэри гол түлэб түгэсхэхэ. Элдэб зургаануудай транспортна цехүүдые нэгэдүүлэн, промышленна түмэр замай транспортын предприятинуудай һалбари хоорондын харилсаа үргэдхэхэ. Ашаглагдажа байһан причалнуудай хүсые дээшэлүүлхэ, предприятинуудай, барилга ба организацинуудай оньһожоруулагдаһан шэнэ причалнуудые ашаглалгада оруулха.

Харгы замда гэнэ усалгүйгөөр ябалгые саашадань улам хангаха талаар хэмжээнүүдые транспорт дээрэ бэелүүлхэ.

Бүхы түрэлэй транспорт дээрэ пассажирнуудые хангаха хүдэлмэри һайжаруулха.

Түмэр замаар ашаанай эгээл ехээр шэрэгдэдэг газарнуудта ашаа зөөлгын хэмжээе саашадань улам ехэ болгохо, ашаа бүридхэдэг ба тээдэг станцинуудай хүдэлмэри үргэдхэхэ, ашаанай вагонуудай эрьесын сагые түргэдхэхэ арга хангаха. Ашаанай ба пассажирска поезднуудые түргөөр ябуулдаг болгохо. Маршрудаар ашаа зөөлгэ ба ашаанай поезднуудай шэгнүүрэй талаар дунда зэргын хэмжээ дээшэлүүлхэ.

Түмэр замаар ашаа зөөлгын хэмжээе 22 тухай процентээр, пассажирнуудые зөөлгэ 14—15 процентээр дээшэлүүлхээр хараалха.

Түмэр замай эгээл ажал ехэтэй газарнуудта 2,8 мянган километр зам электрификацилха, 16—17 мянган километр түмэр зам автоблокировкотой, диспетчерскэ хүтэлбэриин түбтэй болгохо. 3 мянга тухай километр шэнэ түмэр зам ашаглалгада оруулха. Байгал-Амарай түмэр замай, тэрээндэ дүтэлһэн харгынуудай барилга үргэлжэлүүлхэ.

Табан жэлэй туршада түмэр замда 2,2 мянган электровоз, магистральна тепловозой 6,4 мянган секци, маневр хэдэг 2,5 мянган тепловоз, ашаанай 386 мянган вагон, пассажирска 16,6 мянган вагон үгэхэ.

Түмэр замай транспортда ашаа тээхэ ба буулгаха хүдэлмэринүүдые комплексноор оньһожоруулга 93 процентдэ хүргэхэ. Түмэр зам заһабарилха хүдэлмэри оньһожоруулга нилээд дээшэлүүлхэ.

Пассажирнуудые зөөхэ хүдэлмэриин эмхидхэлгэ һайжаруулха. Түмэр замай лининүүдые, город шадарай хүн зоной олоор ябадаг томо узелнуудые электрификацилха хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ.

Түмэр зам дээрэ ажалай бүтээсые 18—20 процентээр дээшэлүүлхэ.

Далайн транспортын саашанхи хүгжэлтэ хараалха, гадаадын худалдаа наймаанай ба каботажна ашаа зөөлгөөр арадай ажахын улам ургажа байгаа эрилтэ гүйсэд хангаха, холын хойто зүгэй, Алас-Дурнын районуудта ашаа хүргэхэ хүдэлмэри һайжаруулха, гадаадын наймаанай транспортна хүдэлмэриин хэмжээ ба ашаг үрэ ехэ болгохо. Далайн транспортаар ашаа зөөлгын хэмжээе 1,3 тухай дахинаар дээшэлүүлхэ ябадал хангаха.

Хамта дээрээ 5,3 километр ута причалнуудтайгаар, ашаа нэгэ транспортһаа буулгаад, нүгөөдэдэнь тээхэ тусхай комплекснуудые олоор барижа, далайн портнуудай хүсэ дээшэлүүлхэ. Эдэ бүгэдые нэн түрүүн Восточно, Нагаево, Новороссийск, Туапсе, Ильичевск ба Архангельск портнуудта бариха. Хара далайн Григорьевско, Лиманай шэнэ портын барилга үргэлжэлүүлхэ. Далайн транспортда ашаа тээхэ ба буулгаха хүдэлмэри комплексноор оньһожоруулгын хэмжээе 92 процентдэ хүргэхэ.

Хамта дээрээ 5 миллион дедвейт тонно дааха хуурай, шэнгэн ба холимог ашаануудай бүтээсэ ехэтэй суднануудые флодто нэмэжэ үгэхэ. Хуурай ашаанай тусхай шэглэлтэй флодой—модо, контейнернүүдые зөөдэг суднануудай, лихтеровоз, трейлеровозуудай, юрын түлхилгөөр ашаалагдадаг ба бусад суднануудай хуби дээшэлүүлхэ. Хойто уһан замаар ба үбэлдөө хүрэдэг портнуудта тамаралгын хаһа һунааха талаар хэмжээнүүдые бэелүүлхэ. Хүсэ ехэтэй ледоколнуудые далайн флодто нэмэжэ үгэхэ. Илангаяа Алас-Дурнын ба Хара далайн бассейнүүдэй районуудта судна заһабарилгын баазануудые хүгжөөхэ талаар хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ.

(Үргэлжэлэлынь 2, 3-дахи нюурта).

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1976—1980 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД

(Үргэлжэлэл. Эхинииnь 1-дэхи нюурта).

Гол мүрэнэй уһан замай транспортын саашанхи хүгжэлтэ нэн түрүүн Сибирьтэ, Алас-Дурна ба Холын хойто зүгтэ бэелүүлхэ. Гол мүрэнэй уһан замай транспортаар ашаа зөөлгые 22 тухай процентээр дээшэлүүлхэ. Хамта дээрээ 6 километр утатай оньһожоруулагдаһан причалнуудые ашаглалгада оруулха, Осетровско портые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри дүүргэхэ. Маклаковско, Хабаровска, Комсомольск-на-Амуре, Липечерскэ портнуудай ашаа тээхэ ба буулгаха арга боломжо дээшэлүүлхэ. Нижневартовскда шэнэ порт бариха. Беломорско-Балтийска каналые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри эхилхэ.

Ехэ ашаа дааха, шэрэхэ ба түлхихэ составуудаар, ехэ ашаанай теплоходуудаар гол мүрэнэй уһан замай флодой хүсэ нэмээхэ, тэрэ тоодо гол мүрэндэ, мүн далайдашье тамарха суднануудые, багахан уһа голоор ябаха суднануудые, тэрэшэлэн пассажирска шэнэлэгдэһэн түхэлэй суднануудые нэмэжэ үгэхэ.

Дотоодын уһан замуудта тамаралгын хаһа һунааха талаар хэмжээнүүдые бэелүүлхэ. Гол мүрэнэй флодто ледоколнуудые нэмэжэ үгэхэ. Гол мүрэнэй уһан замай транспортда ашаа тээхэ ба буулгаха хүдэлмэри оньһожоруулга гол түлэб дүүргэхэ.

Соргоор дамжуулха транспортые саашадань хүгжөөлгэ хараалха. Табан жэлэй туршада 15 мянга шахуу километр нефтепровод, нефтепродукт дамжуулха 3,5 мянгаһаа бага бэшэ километр сорго ашаглалгада оруулха. Соргоор дамжуулгын гол магистральнуудта технологическа процессүүдые хүтэлбэрилгын автомат аргануудые зохёон хэрэглэхэ.

Автомобильна транспортаар ашаа зөөлгые 42 тухай процентээр дээшэлүүлхэ. Ниитын хэрэглэмжын автомобильна транспортын хүгжэлтэ үлүүгээр хараалха, тэрэнэй ашаа зөөлгые 45 процентээр, автобусно транспортаар пассажирнуудые зөөлгэ 28 процентээр дээшэлүүлхэ ябадал хангаха.

Автомобильна томо ажахынуудта автотранспортын хэрэгсэлнүүдые саашадань улам олоор нэгэдүүлгэ бэелүүлхэ. Ниитын хэрэглэмжын транспортаар нэгэ газарһаа ашаа зөөлгэ үргэдхэхэ. Автомобильнуудые бүхэли сүүдхын туршада ашагладаг болохо.

Автомобиляар уласхоорондын ашаа зөөлгэ саашадань хүгжөөлгэ хараалха.

Нэн түрүүн хүдөө ажахын районуудта нютагай мэдэлэй авто-харгынуудые үргэдхэхэ зуураа, ниитэ гүрэнэй ба республиканска мэдэлэй авто-харгын магистральнуудые үлэмжэ ехээр хүгжөөхэ.

Табан жэлэй туршада 62—65 мянган километр автомобильна харгы хатуу хушалтатайгаар, тэрэ тоодо ниитэ гүрэнэй ба республиканска мэдэлэй 15 мянга тухай километр харгы бариха ба шэнэдхэн хубилгаха.

Агаарай транспортаар ашаа зөөлгэ саашадань ехэ болгохо хүдэлмэри хангаха, илангаяа холын зайда ба бэлээр хүртэшэгүй районуудта, агаарай транспортаар пассажирнуудые зөөлгэ 1,3 дахинаар ехэ болгохо.

Пассажирска шэнэ түхэлэй ИЛ-86 (аэробус), ЯК-42, самоледуудые, ашаанай ИЛ-76 түхэлэй, мүн хүдөө ажахыда хэрэглэгдэхэ самоледуудые ашаглажа эхилхэ. Граждан авиациин холын хараата хүгжэлтэдэ харюусама ниидэлгын техническэ ба экономическа һайн шэнжэ шанартай шэнэ самоледуудые бии болгохо талаар туршалгын, научна шэнжэлгын хүдэлмэри ябуулха.

Граждан авиациин аэропорт ба аэровокзалнуудые, заһабарилгын заводууд ба авиационно-техническэ баазануудай барилга, ашаглагдажа байгшадыень шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри, тэрэшэлэн аэропортнуудые оньһожоруулгын түхеэрэлгэнүүдээр, ашаа зөөлгэ ба самоледүүдай техническэ харууһа автоматизацилгаар хангалга үргэлжэлүүлхэ. Агаараар ниидхүүлхэ, самоледуудые ниидхээн дэгдээхэ ба газарта буулгаха хүдэлмэридэ автомат хэрэглэхэ, бортовой ба газарай навигационно, радиотехническэ түхеэрэлгэнүүдтэй системэ улам үргэнөөр хэрэглэхэ хүдэлмэри хараалха.

Хэлхеэ холбооной хангалгын бүхы хүдэлмэри үргэдхэхэ ба шанарыень һайжаруулха. Орон доторoo хэлсээнэй автомат аргада оруулагдаһан нэгэдхэгдэмэл холбоо байгуулха хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ. Городууд хоорондын телефонно каналай утыень 1,6 дахинаар дээшэлүүлхэ. Городууд хоорондын телефонно хэлхеэ холбоо автомат аргада оруулха хүдэлмэри горитойгоор үргэдхэхэ. Мэдээнүүдые дамжуулха ниитэ гүрэнэй гурим байгуулха талаар хүдэлмэри эмхидхэхэ. Хото болон хүдөө нютагуудтахи телефонуудай тоо 1,4 дахин олошоруулха. Фототелеграфаар дамжуулагдадаг газетын хуудаһануудай материалнуудые абадаг пунктнуудые хоёр дахин олошоруулжа, түбэй газетэнүүдые хүн зондо хүргэхэ хүдэлмэри түргэдхэхэ. Почтын предприятинуудай үйлэдбэриин процессүүдые оньһожоруулха ба автомат аргада оруулха талаар хүдэлмэри үргэдхэхэ.

Хүн зониие хэлхеэ холбооной бүхы түрэлэй хүдэлмэрээр хангалга улам һайжаруулха.

Телевидени болон радио-дамжуулгые саашадань хүгжөөлгэ хангаха, үнгэтэ телевидениин ашаглалга түргэдхэхэ. Нэн түрүүн Баруун ба Зүүн Сибириин районуудые телевизионно дамжуулгаар, оронойнгоо холын районуудтай телефонно-телеграфна хэлхеэ холбоо тогтоохын тула газарые дахан ниидэхэ хэмэл одонуудые улам үргэнөөр хэрэглэхэ хүдэлмэри хараалха.

VI. Капитальна барилга

Капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэ зөөри ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, гол фонднуудай саашанхи ургалта хангаха, түсэблэлгэ, проект зохёолго ба барилгын үйлэдбэри эмхидхэлгэ һайжаруулһанай, барилгын болзорые хорооһоной ба үнэ сэнгыень хямдаруулһанай ашаар арадай ажахын бүхы һалбаринуудта үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые түргөөр ашаглалгада оруулха гээшэ капитальна барилгын гол зорилго болоно.

Табан жэлэй туршада арадай ажахын капитальна барилгада һомологдохо мүнгэ зөөриие 24—26 процентээр дээшэлүүлхэ.

Капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөриие нэн түрүүн научна техническэ дэбжэлтэ түргэдхэлгэ ба ашаглагдажа байһан предприятинуудые шэнэдхэхэ ба техническэ зэбсэгжэлгыень хубилгаха ябадал хангаха объектнүүдэй барилгада зорюулагдаха. Капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй ниитэ хэмжээн соо түхеэрэлгэдэ гаргагдаха зөөриин хубиие дээшэлүүлхэ.

Капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөри, материал ба ажалай нөөсэ олон газарта сасангүй, гол шэглэлдэнь зүбөөр хэрэглэжэ, барилгын үйлэдбэриин эмхидхэлые шэнэдхэн һайжаруулжа, индустриализацилгын хэмжээе дээшэлүүлжэ, предприяти болон объектнүүдэй барилгын болзорые горитойгоор хорооxo ябадал хангаха. Барилга дээрэ урид хэгдэхэ хүдэлмэриин тогтоогдомол норматив, дүүргэгдээгүй үлэхэ барилгын нормативуудые нягта наринаар сахиха.

Проектнэ-сметнэ хэрэг һайжаруулха, проектнэ шиидхэбэринүүдэй техническэ ба экономическа үндэр хэмжээтэй байхын түлөө проектно-конструкторско ба научна организацинуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ. Проект болон сметын шанарые һайжаруулха ба тэдэниие зохёолгын болзор хорооxo. Проектнэ хүдэлмэринүүдые түсэблэлгэ шэнэдхэн һайжаруулха. Проектнэ организацинуудай материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ. Барилга болон объектнүүдые шухала хэрэгтэй проектно-сметнэ документацяар саг соонь хангаха хэмжээнүүдые абаха.

Барилгын шанар һайжаруулха ба архитек... олон түхэл хэлбэри зохёохо хүдэлмэриин гаргаша бага болгохо, илангаяа хүдөө нютагуудта һуурин тосхонуудые барихадаа, городуудай байрын гэрнүүдэй районууд болон ниитын түбүүдые барихадаа болбосон түхэлэйнь хэмжээе һайжаруулха. Һуурин тосхонууд, үйлэдбэриин предприятинууд болон бусад объектнүүдые барихадаа газараа гамтайгаар хэрэглэхэ.

Барилгын ба хабсаралгын организацинуудай өөһэдынь эрилтэтэй таарaлдуулан, проект болон сметэнүүдээр тодорхойлон, материально-техническэ хангалгын ниитэ гүрэнэй гуримаар дамжуулан, барилгануудые материальна хэрэгсэлнүүдээр хангаха онол арга үргэдхэхэ.

Бүтээн гаргадаг түхеэрэлгэнүүдээ хэрэглэгшэдтэнь комплексноор эльгээхэ, хабсаргаха ба ашаглалга хангаха хэрэгтэ машина бүтээлгын министерство болон предприятинуудай үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлхэ.

Байрын гэрнүүдтэйгээр, саад ба яслитайгаар, культурна ажаһуудалай, элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй, худалдаа наймаанай ба коммунальна ажахын байрануудтайгаар предприятинуудые комплексноор түсэблэн баридаг болохо.

Барилгые индустриализацилха хэмжээ ба барилгын конструкци болон детальнуудые заводтонь бэлэн болгохо хүдэлмэри үргэдхэхэ. Хабсаргагдадаг детальнуудаар байрануудые бариха ба зай ехээр абаха һайн бусад конструкцинуудаар барилга хэхэ арга үргэнөөр дэлгэрүүлхэ.

Барилгада шэнэ материал болон зүйлнүүдые, тон бүхэ, хүнгэн бетоноор хэгдэһэн түмэр-бетонно, ашагтай һайн конструкцинуудые, арьбалалта үгэхэ прокатна профиль, алюминяар бүтээгдэһэн хэрэгсэл, модоор няагдажа хэгдэһэн конструкцинуудые үргэнөөр хэрэглэхэ.

Гэр барилгын ба хүдөөгэй барилгын комбинадуудые, барилгын хүнгэлэгдэһэн конструкци ба зүйлнүүдые гаргаха предприятинуудые саашадань хүгжөөлгэ хараалха.

Барилгын организацинуудай техническэ зэбсэгжэлгэ үргэлжэлүүлхэ, нэн түрүүн тэдэниие бүтээсэ ехэтэй машина болон автотранспортаар хангаха, хүдэлмэришэдые оньһожоруулагдаһан зэмсэгээр, бага оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдээр хангалга дээшэлүүлхэ, барилгын гол хүдэлмэридэ, илангаяа жэлэхэ, гоёохо хүдэлмэридэ оньһожоруулга горитойгоор дээшэлүүлхэ.

Барилгын хүдэлмэриие подрядна аргаар ябуулга хүгжөөхэ, шэнэдхэн һайжаруулха. Барилга дээрэ ажахын тоосооной бригадна шэнэ онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Барилгын ехээр хэгдэжэ байһан районуудта барилга-хабсаралгын подрядна саг үргэлжын организацинуудые дары түргэн байгуулха, оронойнгоо эдлэлгэдэ шэнээр орожо байһан районуудта, хэрэгтэй болоо һаань, хүсэ ехэтэй барилгын организацинуудые бүридүүлхэ. Жэлэй туршада үйлэдбэриин ба бусад объектнүүдые ашаглалгада шууд түргөөр оруулха ябадал түйлаха.

Барилга дээрэ ажалай бүтээсые 29—32 процентээр дээшэлүүлхэ.

VII. Эрдэм наука хүгжөөлгэ

Байгаали ба обществын хуули ёһонуудые үргэнөөр, улам гүнзэгыгөөр шэнжэлгэ, коммунизмын материально-техническэ бааза байгуулгын холын хараата шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэрэнэй оруулжа байһан хубитые дээшэлүүлгэ, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэлгэ ба үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгэ, арад зоной байдал һуудал ба соёл культура дээшэлүүлгэ, ажалшадые коммунис үзэл сурталтайгаар хүмүүжүүлгэ хадаа совет эрдэм наукын гол зорилго болоно.

Ниитын, естественнэ, ба техническэ эрдэм ухаанда түгэс томо, туһалбариин научна шэнжэлгэ саашадань хүгжөөлгэ хангаха.

Научно-техническэ ба социальна хүгжэлтын тон шухала асуудалнуудта эрдэмтэдэй гол анхарал хандуулха. Эдэ асуудалнуудые шиидхэлгэһээ экономико, соёл культура ба эрдэм наукын өөрынь амжалтатай хүгжэлтэ ехээр дулдыдана. Оронойнмнай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ургалтада, ерээдүйн техникэ ба технологи байгуулгада шэнэ зам, арга боломжо нээжэ үгэхэ шэнжэлгэнүүдэй саашанхи хүгжэлтэ хараалха.

Научна шэнжэлгын ашаг үрэ ба шанарые дээшэлүүлхэ, Эрдэм наукын үйлэдбэритэй харилсаа холбооной онол аргануудые саашадань шэнэдхэн һайжаруулха хүдэлмэри хангаха. Арадай ажахыда эрдэм наукын туйлалтануудые нэбтэрүүлгэ түргэдхэхэ.

Научна хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эмхидхэл һайжаруулха ба ашаг үрыень дээшэлүүлхэ. Шэнжэлгын хүдэлмэриин хэмжээнэй ба шанарай, хэгдэһэн дурадхалнуудайнь үндэһэ баримтын түлөө научна коллективүүдэй, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ. Научна коллективүүд болон научна зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй өөһэдынь ажал ябуулгын үрэ ехэтэй байха хэрэгтэ урмашуулгыень дээшэлүүлхэ.

Научна шэнжэлгын ба проектно-конструкторска организацинуудай хүтэлбэрилгын гуримые, научна шэнжэлгэнүүдэй түсэблэлгэ ба мүнгэ һомололгые һайжаруулха.

Эрдэмтэдэй научно-педагогическа хүдэлмэрилэгшэдэй бэлэдхэл ба аттестациие шэнэдхэн һайжаруулха.

Приборнуудаар, түхеэрэлгэнүүдээр, материалнуудаар, тоо бодолгын ба эмхидхэлэй техникын хэрэгсэлнүүдээр хангалга һайжаруулжа, тэрэшэлэн научна шэнжэлгын подразделенинүүдые хүгжөөн, научна, проектнэ ба конструкторска организацинуудай материальна бааза бэхижүүлхэ. Научна мэдээсэлнүүдэй талаар хүдэлмэри шэнэдхэн хубилгаха.

Ниитын, естественнэ, ба техническэ эрдэмүүдэй хоорондохи харилсаа холбоо шангадхаха.

Научна шэнжэлгэнүүдые хүгжөөлгын иимэ гол шухала шэглэлнүүдые тодорхойлхо.

Ниитын эрдэмэй талаар:

КПСС-эй бүхэдэлхэйн түүхэтэ дүй дүршэлые эрдэм ухаанай ёһоор согсолон бүридхэхэ талаар хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ;

хүгжэлтэ түгэс социализмын теоретическэ асуудалнуудые, тэрэнэй коммунизмда орохо хуули ёһонуудые, тэдэнэй ябуулгын ба хэрэглэлгын онол оншые шэнжэлхэ;

коммунизмын материально-техническэ бааза байгуулгын, ниитын харилсаануудые шэнэдхэн һайжаруулгын, шэнэ хүнэй ухаан бодолой бүридэлгын, социалис ажабайдалай хүгжэлтын теориие зохёохо хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ;

научно-техническэ революциин, ниитын үйлэдбэриин ашаг болон үрые дээшэлүүлгын, арадай ажахын хүтэлбэри болон түсэблэлгын, тэрэшэлэн социально-экономическа харилсаануудые тодорхойлгын талаар шэнжэлгэнүүдые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ;

СЭВ-эй гэшүүн оронуудтай СССР-эй социалис экономическа нэгэдэл хүгжөөлгын, харин бусад гүрэнүүдтэй гадаадын экономическа харилсаануудай, мүнөөнэй бүхэдэлхэйн хүгжэлтын асуудалнуудаар шэнжэлгэнүүдые үргэдхэхэ.

Естественнэ ба техническэ эрдэмүүдэй талаар:

теоретическэ, хамһабариин математикын талаар шэнжэлгэнүүдые үргэдхэхэ. Тоо бодолгын электронно техникэ арадай ажахыда үргэнөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ ябадалда зорюулагдаһан научна хүдэлмэринүүдые хүгжөөхэ;

научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ, илангаяа атомна энергетикэ хүгжөөхэ, хүсэнүүдые хубилгаха талаар бии байһан онол аргануудые һайжаруулха ба шэнээр зохёохо, тусхай шэнэ техникэ, хэмһээ үлүүгээр дамжуулга үгэдэг суранзата полупроводнигуудые, техническэ талаараа үнэтэй кристалл болон бусад материалнуудые бии болгожо, үйлэдбэридэ үргэнөөр хэрэглэхэ зорилгоор ядерна физикын, плазмын физикын, хатуу бодосой, хэтэрмэ хүйтэн температурын, радиофизикэ ба электроникын, квантова электроникын, механикын, оптикын, астрономиин талаар теоретическэ ба экспериментальна шэнжэлгэнүүдые хүгжөөхэ;

шэнэ шэнжэ шанартай зүйл болон материалнуудые бии болгохын тула химическэ бүридэлнүүдэй холбооной талаар шэнжэлгэ үргэдхэхэ. Химическэ реакцинуудые горитойгоор түргэдхэлгэ хангадаг үрэ ехэтэй каталитическэ системэтэй химическэ шэнэ процессүүдые бии болгохо, булюугаар хэрэглэгдэхэ таһалгаряагүй циклнүүдэй технологиин научна үндэһэ һуури зохёохо;

молекулярна биологиин, зүрхэ һудаһанай, онкологическа вирусэй, нервын, ажалһаа уг унгитай үбшэнүүдтэй тэмсэхэ медико-биологическа тон шухала зорилгонуудай шиидхэбэри түргэдхэхэ зорилгоор хүнэй организмай ажамидаралай физиолого-биохимическэ үндэһэ һууринуудые шэнжэлгэ үргэдхэхэ;

ургамалнуудай шэнэ үнэтэ сортнуудые, малай үүлтэр ба микроорганизмуудай культура бии болгохын, тэрэшэлэн медицинэдэ, хүдөө ажахыда ба промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудта хэрэгтэй физиологическа зүйлнүүдые абахын тула генетикын теори болон онол аргануудые саашадань зохёохо хүдэлмэри хангаха;

Газарай хүрьһэ, тала дайда, ургамалай болон амитадай аймагуудые, агаарай болон уһанай бассейн зүбөөр ашаглалгын ба хамгаалгын научна үндэһэ һуури хүгжөөн зохёохо. Дэлхэйн океаниие комплексноор шэнжэлгэ үргэдхэхэ. Байгаалиин уларил, ган гасуур ба уһанай үер гэхэ мэтын аюулта ушаралые шэнжэлэн тодорхойлхо онол аргануудые саашадань зохёолго бэелүүлхэ.

ашагта малтамалнуудай бүридэл болон хэбтэшэнүүдэйнь олдохо хуули ёһонуудые шэнжэлхэ зорилгоор Газарай гадар талыень шэнжэлгэ үргэдхэхэ;

замбуулинай дайдые шэнжэлэн ашаглалга үргэлжэлү... хэ; Газарай байгаалиин баялигуудые шэнжэлгэдэ, метеор... гидо, навигацида, хэлхеэ холбоондо ба арадай ажахын бү... хэрэглэмжэдэ замбуулинай түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ ... лаар шэнжэлгэ үргэдхэхэ.

VIII. Арадай социальна хүгжэлтын ба ажаһуудалайнь хэмжээ дээшэлүүлгын программа

Экономикын ургалтын, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгын үндэһэ һуури дээрэ арадай улам ургажа байгаа материальна, оюун ухаанай эрилтэнүүдые бүри гүйсэдөөр хангаха, социалис ёһоной ажабайдалые удаа дараалан хүгжөөхэ, совет обществын социальна бүридэл саашадань һайжаруулгые хангаха. Иимэ зорилгоор хараалха гэбэл:

ажалай социально-экономическа, үйлэдбэриин эрхэ байдалые һайжаруулха, тэрэнэй зохёохы шэнжэ шанарые шангадхаха, гар ажалые, мэргэжэл багатай, хүшэр хүндэ бар ажалые бүхы хэмжээгээр хорооxo;

хүн зоной олзо доход ехэ болгохо, хэрэглэмжын хэмжээе дээшэлүүлхэ, бүридэлыень һайжаруулха, арадай хэрэглэлэй эд бараанай талаар хүн зоной эрилтые бүри гүйсэдөөр хангаха;

арадай ажаһуудалые саашадань һайжаруулха шухалын шухала шэглэлнүүдэй нэгэн болохо гэр байра барилгые бүри ехэ хэмжээгээр ябуулха, гэр байрын шанар дээшэлүүлхэ;

гэрэй ажал хүнгэдхэлгэтэй, мүн совет хүнүүдэй амаралта һайжаруулгатай холбоотой хангалгые олон янзын болгохо, хэмжээень ехэ болгохо;

ажалшадай юрэнхы эрдэм ба культурно-техническэ хэмжээень дээшэлүүлхэ, медицинскэ хангалгые һайжаруулха, байгаали хамгаалгые шангадхаха, үхибүүдые хүмүүжүүлхын, хүнэй наһа ута болгожо, ажал ябуулгыень ехэ болгохын тула бүри һайн эрхэ байдал байгуулха;

совет обществын ондо ондоо социальна бүлэгүүдэй, город болон хүдөө тосхондо ажаһуугшадай ажаһуудалай, соёл культурын, ажалай ба гэр байрын эрхэ байдалай хэмжээе саашадаа улам ехээр адли болгожо байха;

социалис демократиие саашадань хүгжөөхын, ажалшадай ниитын эдэбхи үүсхэлэй дэлгэрхын, үйлэдбэриие эрхилэлтэдэ тэдэнэй хабаадалсахын тула бүри үргэн ехэ арга боломжонуудые хэрэглэхэ. Социалис мүрысөөнэй бүхы хэмжээгээр дэлгэрхые, түрүү дүй дүршэлэй тарахые хангаха;

материальна болон моральна урмашуулгануудые бүри тааруугаар хэрэглэжэ, үйлэдбэриин ашаг үрые, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, продукциин шанар һайжаруулгада, материальна нөөсэнүүдые гамтайгаар ашаглалгада үзүүлдэг тэдэнэй нүлөө шангадхаха.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда зэргын салингые 16—18 процентээр ехэ болгожо, тэрэниие табан жэлэй һүүл багта һарын салин 170 түхэригһөө бага бэшэ болгохо. Үйлэдбэриин ба ажалай бүтээсын ургалтын үндэһөөр колхозой ниитын ажахыһаа ородог **колхознигуудай олзо доходые** 24—27 процентээр ехэ болгохо.

Хэрэглэмжын ниитын фондһоо хүн зоной абадаг тэдхэмжэ болон хүнгэлэлтэнүүдые 28—30 процентээр дээшэлүүлхэ.

Эгээн бага салингые дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулганууды түгэсхэхэ зуураа, арадай ажахын үйлэдбэриһөө гадуур һалбаринуудта хүдэлдэг дунда зэргын түлөөһэ абадаг хүдэлмэрилэгшэдэй түлөөһэ болон салингые нэмээхэ. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай эгээн бага салингай түлөөһые дээшэлүүлхэ шэнэ шатада орохо.

Алас-Дурна зүгэй районуудта хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин дээрэ үни удаан хүдэлһэнэйнь түлөө нэмэлтэ түлбэри түлэдэг болохо.

Промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудта һуни хүдэлһэнэйнь түлөө үгтэдэг нэмэлтэ түлбэриие ехэ болгохо.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салингай талаар иимэ хэмжээнүүдые шууд сэхээр бэелүүлхэ гэбэл:

ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэдэ, продукциин шанар дээшэлүүлгэдэ, тэрэнэй өөрынь үнэ сэн хямдаруулгада салингай урмашуулгын үүргые шангадхаха;

салин хүлһые гүрэнэй зүгһөө гуримшуулгын үндэһэ һуури болодог тарифна гуримые саашадань һайжаруулха, хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлхэдэнь, ажалай амжалта туйлахадань тэрэнэй урмашуулгын үүргые [illegible]лүүлхэ;

үсөөн тоотой хүдэлмэрилэгшэдөөр продукци гаргалгаяа ехэ болгоһоной түлөө материальна урмашуулгын түрүү аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, промышленностьда, бусад һалбаринуудта эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө бригадна түлөөһэ, ажалай аккордно түлөөһэ, илангаяа барилгада, хүдөө ажахыда хэрэглэхэ, тэрэшэлэн ажалдаа һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө, ажалай техническэ талаараа баталагдаһан нормые дүүргэһэнэй ба үлүүлэн дүүргэһэнэйнь түлөө шан үгэхэ гурим үргэнөөр хэрэглэхэ;

арадай ажахын һалбаринуудаар хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салингай тэнсүүриие һайжаруулха, сагай хүндэ хүшэр уларилтай районуудта хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй, хүндэ хүшэр ба һайн бэшэ эрхэ байдалтай ажалда хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй түлөөһые булюу байлгаха;

ажалай журам бэхижүүлгэдэ, предприятинуудһаа кадрнуудай гаража ошолгые хороолгодо ажалай түлөөһэнэй үүргые шангадхаха.

Иимэ үндэһэ һуури дээрэ колхознигуудай ажалай түлөөһэнэй эмхидхэлые һайжаруулха гэбэл:

ажалай бүтээсын ба эрхэ байдалайнь адли болохо зэргээр колхозуудта, мүн хүдөө ажахын гүрэнэй предприятинуудта ажалай түлөөһэнэй хэмжээе удаа дараалан дүтэлүүлхэ;

ажалай эсэсэй үрэ дүнгүүдһээ ажалай түлөөһэнэй дулдыдасые бүри ехэ болгохо;

орёо ба хүндэ хүшэр талаараа адли хүдэлмэриин түлөөһые бүри ехээр адлидхажа байха.

Ажалай эрхэ байдалые, усалһаа хамгаалгые саашадань һайжаруулхые хараалха. Ажалай аюулгүй эрхэ байдал хангахын тула наука болон техникын туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, технологи болон түхеэрэлгэнүүдые һайжаруулха.

Хүдэлжэ байһан эхэнэрнүүдэй ажалай, ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха талаар хэмжээнүүдые бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэ.

Хүдэлжэ байһан эхэнэрнүүдтэ үхибүүгээ [illegible] болоторнь харууһалха амаралта үгэхэдөө, зарим сагыень түлөөһэтэй болгохо. Үхибүүдтэй эхэнэрнүүдтэ хүдэлмэриин хүсэд бэшэ үдэр гү, али хүдэлмэриин хүсэд бэшэ долоон хоног хүдэлхэ, тэрэшэлэн гэртээ хүдэлхэ үргэн ехэ арга боломжо олгохо.

Һургуулида ябаагүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые, һунаагдаһан үдэртэй һургуулинууд болон бүлэгүүдые бүри олоор байгуулха. 2,5—2,8 миллион һууритай үхибүүдэй ясли, үхибүүдэй саад бариха. Пионернүүдэй лагерьнуудай, үхибүүдэй болон залуушуулай спортын, бэеэ һайжаруулгын ба ажалай баазануудай тоо олон болгохо. Үхибүүдэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха.

Гэр һуудалай хангалгые, ниитын эдеэ хоол [illegible]коохын, полуфабрикадуудые, кулинарна зүйлнүүдые ехээр гаргажа, хүн зондо худалдахын аргаар гэрэй ажалда саг багаар гаргашалха эрхэ байдал байгуулха.

Социальна хангалгые һайжаруулха. Үндэр наһатай болоһон хүдэлмэришэдтэ, алба хаагшадта, колхознигуудта үгтэдэг пенсиин эгээн бага хэмжээе ехэ болгохо.

Колхозно таряашад, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай социальна талаар хангалгые саашадаа бүри адли болгохые хараалха. Колхоздо, гүрэнэй предприятинуудта, организацинууд болон эмхи зургаануудта хүдэлөөд, шухала стажтай болоһон урдын колхознигуудта, үндэр наһатай колхознигуудта үгтэдэг пенсиин эгээн доодо хэмжээнэй пенси түлэдэг болохо. Нэгэдэхи группын инвалид колхознигуудта тэдэниие харууһалхын тула пенсидэнь нэмэлтэ байгуулха.

Багаһаа инвалид болоһон хүнүүдтэ үгтэдэг тэдхэмжын хэмжээе дээшэлүүлхэ, үхибүүнэй наһа хараадаа абангүй тэрэниие түлэжэ байха.

Олон үхибүүтэй эхэнэрнүүдые пенсеэр хангалгые һайжаруулха.

Гүрэнэй урьһаламжые саашадаа бусаажа байхые хараалха.

Гол эдеэ хоолой ба эдеэ хоолой бэшэшье зүйлэй, эд бараанай **гүрэнэй худалдаанай сэнгүүдэй тогтууритай байхыень** хангаха хараа шугам үргэлжэлүүлхэ; шухала эрхэ нүхэсэлэй байгуулагдаһанай, товарна нөөсын бии болоһоной хэмжээгээр зарим эд бараанай үнэ сэн хямдаруулжа байха.

Гүрэнэй, кооперативна **худалдаа наймаанай розничн... бараанай эрьесые** 27—29 процентээр ехэ болгохо.

Эгээн шанар һайнтай эдеэ хоол болохо мяха, һү, ов... жэмэс болон бусад шэмэ ехэтэй эдеэ хоол ехээр хэрэгл... болоһоной ашаар совет хүнүүдэй эдеэ хоол саашадань һ... жаруулха ябадалые хангаха.

Хүнгэн промышленностиин эд хэрэгсэлнүүдэй талаар... рэшэлэн культурна ажаһуудалай, гэрэй ажалай хэрэ... нүүд болохо мебель, телевизор, холодильник, фотоаппа... магнитофон, электропылесос болон бусад эд бараанай... лаар хүн зоной эрилтые бүри хүсэдөөр хангажа байха.

Олон янзын эд бараа гаргаха, шэнэ эд бараа гарга... болохо, шанарыень һайжаруулха, хүн зоной ехээр худал... абадаг шэнэ, модно эд бараа бүри ехээр гаргадаг, ху... дадаг болохо. Хүн зоной худалдан абалгада, эстетиче... шэнжэ шанар хүмүүжүүлгэдэ эдэбхитэйгээр нүлөөлдэг... лохо.

Промышленностиин ба худалдаа наймаанай хоорон... ажахын холбоо барисаае бэхижүүлхэ, һайжаруулха. Т... дээ худалдаа наймаанай захил болбол арадай хэрэглэл... бараа гаргалгын хэмжээ ба ассортиментыень тодорхой... гын үндэһэ һуури болохо үгэхэ ёһотой, баталһан догс... нуудаа дүүргэхын түлөө промышленна болон худалдаа н... маанай предприятинуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ.

Худалдаа наймаанай материальна баазые хүгжөөхэ. ... нөөнэй түхэл шэнжэтэй магазинуудые, тэрэ тоодо пром... ленна министерствэнүүдэй эмхидхэдэг фирмэннэ магаз... дые, олоор бариха.

Хүн зониие хангалгын хэмжээе саашадань дээшэлүү... худалдаа наймаанай түрүү онол аргануудые үргэнөөр ... жөөхэ, худалдан абагшадай эд бараа худалдан аба... гаргашалдаг сагаа хорооxыень хангаха худалдаа наймаа... шэнэ, түрүү онол аргануудые үргэнөөр хүгжөөхэ. Э... янзын томо оньһожоруулагдаһан складуудые, холодил... гуудые, овощ, хартаабха, жэмэс хадагалха хранилищ... дые бариха.

Магазинуудые хэрэгтэй хэмжээнэй ба ассортименты... бараагаар таһалгаряагүй хангахын түлөө предприятину... оптово худалдаа наймаанай организацинуудай харюуса... дээшэлүүлхэ.

Ниитын эдеэ хоол саашадань хүгжөөхэ, тиимэ пред... тинуудые мүнөөнэй түхеэрэлгэнүүдээр, промышленна ү... бэрийн полуфабрикадуудаар хангажа байха. Олон ян... продукци гаргадаг болохо, шанарыень һайжаруулха, хан... гын культурые дээшэлүүлхэ. Предприятинуудта ниитын ... хоол, тэрэшэлэн диетическэ эдеэ хоол эмхидхэлгые һа... руулха.

Хүдөөгэй хүн зониие худалдаа наймаагаар хангаха та... потребительскэ кооперациин эмхинүүдэй хүдэлмэриие ... жаруулха. Потребительскэ кооперациин үйлэдбэриин ... ябуулгые саашадань хүгжөөхэ, хүдөө ажахын продук... дые, түүхэй эд бэлэдхэлгые үргэдхэхэ, тэрэшэлэн хүд... зарта ургадаг алим жэмэс, мөөгэ бүри ехээр суглуул... лохо, тиигээд нютагай нөөсэнүүдые худалдаа наймаанда ... гадаг болохо хэмжээнүүдые абаха.

Хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгын хэм... 1,5 дахин, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 1,7 дахин ехэ ... гохо. Хангалгын культурые дээшэлүүлхэ, захил гүйсэд... гын шанар һайжаруулха, ажаһуудалай талаар ханга... предприятинуудые олоор бариха, тэдэниие мүнөөнэй те... кээр хангаха.

Нөөсэлгын кассануудай хүдэлмэриие һайжаруулха, ... далдаа наймаанай, коммунальна болон бусад предпр... нуудтай мүнгэгүйгөөр тоосохо гуримые үргэнөөр ... руулхэ.

Элдэб янзын һомололгын ашаар 545—550 миллион ... бэлжэн метр талмайтай **гэр байра бариха.** Гэр байра б... гын шанар дээшэлүүлхэ, гэрэй досоохи гоёолто болон ... баариие эрхим һайн болгохо. Город барихадаа, тэрэнэй ... жэлтын генеральна түсэбүүдэй ёһоор бэелүүлхэ. Горо... болон бусад һуурин тосхонуудай болбосон түхэлые, ... тектурые һайжаруулха. Нэгэ газарһаа уһаар хангагдас... ехэ болгохо. Гэр байрануудые түб газарһаа дулаасу... болохо, газ ехээр хэрэглэдэг болохо.

Кооперативна аргаар гэр байра барилгын хэмжээ... болгохо. Багашаг городуудта, городой түхэлтэй посёлогу... хүдөө нютагуудта хубиин гэр байра барилгада туһалха ...

Хүн зоной элүүр энхые саашадаа бүри һайнаар хам... даг болохо. Медицинскэ эмнэлгэдэ мүнөөнэй наукын тү... тануудые, үбшэ танилгын, эмшэлгын шэнэ онол аргану... үргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Үбшэнгүүдые һэргылхэ ябадал ... гадхаха. Эм ба медицинскэ техникын хэрэгсэлнүүдэй та... хүн зоной, эмнэлгын эмхи зургаануудай эрилтые бүри ... сэдөөр хангаха. Медицинскэ туһаламжын шанар дээш... хэ, элүүр энхые хамгаалдаг эмхи зургаануудай хүдэлмэ... эмхидхэлые һайжаруулха.

Олон үбшэн эмшэлдэг ба мэргэжүүлэгдэһэн эмнэлгын ... зургаануудые зүбөөр таарaлдуулан бариһанай үндэһэ ... дээрэ элүүр энхые хамгаалгын материальна үндэһэ һуу... хүгжөөхэ, һайжаруулха. 1980 ондо больницын орон... ниитэ тооe 3,3 шахуу миллиондо хүргэхэ. Шэнэ бари... нуудай районуудта, хүдөө нютагуудта амбулаторно ... поликлиническэ эмхи зургаануудые олоор бариха.

Инвалидууд болон үбгэрһэн хүнүүдтэ интернат-ба... гуудые олоор бариха. Инвалидуудта протезно-ортопеди... эмнэлгын түбүүдые барижа үргэлжэлүүлхэ, хүнэй ... мүн протезно-ортопедическэ хэрэгсэлнүүдые олоор гар... шанарыень һайжаруулха. Инвалидуудые үйлэдбэридэ ... наар һургаха хэмжээнүүдые абаха.

Интернат-байшангуудта, нарайлалгын гэрнүүдтэ, ... бүүдэй болон зарим мэргэжүүлэгдэһэн больницануудай ... деленинүүдтэ, эдеэ хоолой болон бусад зүйлнүүдэй нор... ехэ болгохо.

Врачнуудай, медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэр... шэдэй бэлэдхэлые һайжаруулха, мэргэжэлыень дээшэл...

Научно-техническэ дэбжэлтын эрилтэнүүдтэй зох... лан, ажалшадай культурно-техническэ, юрэнхы эрдэмэй ... жээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ, хүдэлмэришэдэй ... гэжэл ехэтэй кадрнуудые, мэргэжэлтэдые бүри һайна... лэдхэхэ зорилгонуудай ёһоор **арадай гэгээрэлэй** гури... шадань хүгжөөхэ.

Бүгэдэ ниитын дунда эрдэм хүгжөөхэ, һайжару... Дунда һургуулида һуралсалай, хүмүүжүүлгын хүдэл... хэмжээ дээшэлүүлхэ. Залуушуулда мэргэжэл олгуул... рэгтэ ехэ анхарал хандуулха. Багшанарай кадрнууды... лэдхэлгын, мэргэжэлыень дээшэлүүлгын шанар һайжа... ха.

7 миллионһоо үсөөн бэшэ һурагшанарай һууритай, ... тоодо хүдөө нютагуудта 4,5 шахуу миллион һууритай, ... хы эрдэмэй шэнэ һургуулинуудые бариха.

Пионернүүдэй ордонгууд болон байшангуудые, эл... нигууд болон натуралистнуудай станцинуудые, спор... хүгжэмэй һургуулинуудые, үхибүүдэй бусад эмхи з... нуудые олоор бариха.

Интернат-һургуулинуудта, үхибүүдэй байша... эдеэ хоолой гаргашын нормые ехэ болгохо.

Нэгэн доро мэргэжэл олгуулдаг, дунда эрдэм үгэд... ническэ мэргэжэл олгуулдаг һургуулинуудта, тэр... техническэ училищинуудта залуушуулай дундаһаа мэр... ехэтэй хүдэлмэришэдые арадай ажахын бүхы һалбари... та бэлэдхэхэ ябадалые хангаха.

Техническэ мэргэжэл олгодог дунда һургуулинуудта ... ническэ училищинуудта һурагшадые абалгые хоёр да... болгохо. Техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинуу... миллион шахуу мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые, тэрэ ... дунда эрдэмтэй 5 миллион шахуу хүниие, бэлэдхэжэ ... ха. 1,1—1,2 миллион һурагшын һууритай техническэ ... гэжэл олгодог шэнэ училищинуудые ашаглаха, тэр... һурагшадай байха общежити хэрэгтэй соонь бариха.

Сэхэ үйлэдбэри дээрэ хүдэлмэришэдые, ниитэ мэр... лэй бусад хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ хэрэг һайж... ха, тэдэнэй мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ.

Дээдэ ба дунда тусхай эрдэмтэй 9,6 миллион мэр... тэдые бэлэдхэхэ. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые түргөөр х... кэ байһан районуудые кадрнуудаар хангаха хэрэгтэ онсо ... рал хандуулха.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1976—1980 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД

(Үргэлжэлэл. Эхининь 1—2-дохи нюурнуудта).

Мэргэжэлтэдэй, хүдэлмэришэдэй бэлэдхэлые, үзэл сурталай ба политическэ хүмүүжэлые саашадань һайжаруулга дээдэ, дунда тусхай ба техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинуудай шухалын шухала зорилго гэжэ тоолохо.

Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай, техническэ мэргэжэл олгодог, тусхай дунда ба дээдэ һургуулинуудай материальна баазые үргэдхэхэ. Һуралсалай хэрэгтэ ном зааха техническэ хэрэгсэлнүүдые, шэнэ арга дүрэ эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлхэ. Лабораторинуудые, һуралсалай болон һуралсалай-методическа кабинедүүдые, мастерскойнуудые мүнөөнэй түхеэрэлгэнүүдээр, приборнуудаар , инструментнүүдээр, һуралсалай пособинуудаар хангалгые һайжаруулха.

Совет хүнүүдые үзэл бодолой, политическэ талаар, гурим журамай, эстетическэ талаар хүмүүжүүлгэдэ, тэдэнэй оюун ухаанай эрилтэнүүдые хүмүүжүүлгэдэ **социалис соёл культурын ба искусствын** үүргые саашадань дээшэлүүлхэ. Соёл культурын эмхи зургаануудай материальна баазыень илангаяа хүдөө нютагуудта, промышленна барилгын шэнэ районуудта бэхижүүлхэ.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ. Олониитын библиотекэнүүдые олоор бариха. Арадай университедүүдые хүгжөөхэ, ажал ябуулгыень һайжаруулха.

Хэблэлэй хэрэг, номой худалдаа наймаа һайжаруулха. Ном, газетэ болон журналнуудые олоор гаргадаг болохо, шанарыень һайжаруулха. Үхибүүдтэ болон эдир залуушуулда зорюулагдаһан учебнигүүдые, литературые хэблэн гаргалгада онсо анхарал хандуулха. Полиграфическа промышленностьда хэблэлэй офсетнэ аргые, фотонабор болон поточно автомат лининүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ.

Телевидени болон радио-дамжуулгын саашанхи хүгжэлтые, үнгэтэ телевидени болон стереофоническа радио-дамжуулгые бүри үргэнөөр нэбтэрүүлхые хараалха. Теле-болон радио-дамжуулгые һайнаар абаха зоные үргэдхэхэ, телевизионно программын шанар һайжаруулха.

Хүн зониие киногоор хангалгые горитойгоор һайжаруулха, кинотеатрнуудые олон болгохо, кинематографиин материальна баазые үргэдхэхэ. Фильмүүдэй үзэл бодолой, уран һайханайнь, хэмжээе дээшэлүүлхэ. Хэрэгтэй соонь научно-популярна, һуралсалай, хроникально-документальна фильмүүдые гаргаха. Үхибүүдтэ, эдир залуушуулда зорюулагдаһан кинофильмнүүдые олоор, олон янзын темээр гаргаха.

Хүн зоной элүүр энхые бэхижүүлхын, сүлөөтэй сагаа һайнаар хэрэглэхын зорилгоор **ажалшадай эдэбхитэй амаралта** һайнаар эмхидхэдэг болохо.

Санаториин, курортын эмхи зургаануудые, амаралтын байшангуудые, пансионадуудые, тэрэшэлэн городуудта, илангаяа аяншалгын, курортын түб газарнуудта, олониитын амардаг газарта гостиницануудые олоор бариха.

Экскурсионно хангалга болон аяншалгые хүгжөөхэ. Аяншалгын комплекснуудые, баазануудые, мотель болон кемпингнүүдые барижа үргэлжэлхэ. Спортивна, аяншалгын хэрэгсэлнүүдые бүри олоор гаргадаг болохо.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай хамтаараа саад тариха хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ, хүдэлмэриинь һайжаруулгада туһалха.

Предприяти болон эмхи зургаануудта, һургуулинуудта, хүн зоной ажаһуудаг газарта олониитын физкультура, спорт хүгжөөхэ.

Городой болон хүдөөгэй хүн зониие **почтын, телефоной, телеграфай** хэлхеэ холбоогоор бүри хүсэдөөр хангаха.

Хүн зониие **транспортаар хангалгые** һайжаруулхын тула город хоорондын, город доторхи, город шадарай транспортые саашадань хүгжөөхэ. Хүдөөгэй хүн зониие элдэб янзын транспортаар хангалгые горитойгоор үргэдхэхэ.

Хубидаа хэрэглэдэг транспортын олон болоһонтой холбоотой элдэб янзын хангалгын хэмжээе ехэ болгохо. Техническэ талаар хангадаг станцинуудай, автозаправочна станцинуудай, тэрэшэлэн хамтын гаражнуудай, хүн зоной транспортна хэрэгсэлнүүдэй байха талмайнуудые олоор бариха.

IX. Союзна республикануудай үйлэдбэрилгын хүсэ хубаарилга, ажахыень хүгжөөлгэ

Ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые улам һайнаар хубаарилхын тулада иимэ зүйлнүүдые хараалха:

ороной зүүн нютагуудай экономическа хүсэ шадалые саашадань ехэдхэхэ, промышленна продукциин ниитэ союзна үйлэдбэрилгэдэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ. Саашадань хүгжөөхэдэ эгээл таатай байгаалиин арга боломжонуудтай һалбаринуудые, илангаяа түлишын промышленность болон энерги ехээр хэрэглэдэг үйлэдбэринүүдые түргэнөөр хүгжөөхэ. Табан жэлэй туршада абтахаар хараалагдаһан нефть болон газай, мүн алюмини абалгын бүхы ургалтые, абтаха нүүрһэнэй ургалтын 90 гаран процентые, абтаха зэдэй ургалтын 80 шахуу процентыень, үйлэдбэрилэгдэхэ целлюлозын ургалтын 45 процент болон картон үйлэдбэрилгын ургалтын 60 шахуу процентыень эдэ зүүн нютагуудта бэелүүлхэ;

СССР-эй Европодохи хубида болон Ураалда промышленность саашадань хүгжөөхэдөө, гол түлэб мүнөө хүдэлжэ байгаа предприятинуудые техническэ талаар шэнээр зэбсэглэхэ, һэльбэн заһаха, харин шэнэ предприятинуудые үсөөнөөр бариха, мүн энерги болон уһа ехээр хэрэглэдэг үйлэдбэри үргэдхэлгые хизаарлаха;

ниитэ зам харилсаатай, инженернэ барилгануудтай болон хамһабариин үйлэдбэринүүдтэй шэнэ территориально-үйлэдбэриин комплекснууд болон промышленна узелнуудые бүрилдүүлхэ ба мүнөө байгшануудыень хүгжөөхэ;

хүдэлмэриин хүсэнэй талаар таарамжатай зохид байдалтай союзна республиканuудта болон экономическа районуудта промышленностиин ажал ехэтэй үйлэдбэринүүдые хүгжөөхэ; нютагай мэргэжэлтэй кадрнуудые улам һайнаар бэлэдхэдэг болохо;

ехэ городуудай саашанхи ургалтые хизаарлаха, экономикын хүгжэхэ ехэ арга боломжотой бага болон дунда зэргын хотонуудые хүгжөөхэ, тэндэ мүнөө хүдэлжэ байгаа нэгэдэлнүүд, фабрика болон заводуудай таһагуud болон тусхай цехүүдые, багахан предприятинуудые байлгаха;

хүдөө нютагуудта ажалай хүсэ улам һайнаар ашаглаха талаар хэмжээнүүдые бэелүүлхэ. Хүдөө ажахын продукци буйлуулха, барилгын материалнууд болон арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые нютагай түүхэй эдээр бүтээн гаргаха талаар колхоз, совхозуудта үйлэдбэринүүд болон олзоборилгонуудые хүгжөөхэ;

транспортно-экономическа холбоо харилсаае улам һайжаруулха, энэ зорилгоор транспортын ута замуудые заһан хүгжөөхэ, тэрэшэлэн Сибиriин баруун хойто талаһаа болон Дунда Азиһаа СССР-эй Европодохи хубида ошоһон нефть болон газ дамжуулха хүсэтэ соргонуудые бариха, мүн Сибириин баруун хойто талаһаа ороной зүүн нютагуудтахи нефть шанаржуулдаг заводууд хүрэтэр нефтиин соргонуудые табиха;

үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилгын асуудалнуудаар научна шэнжэлгэ үргэдхэхэ.

Үйлэдбэриин болон социально-культурна байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, арадай хэрэглэмжын эд товар бүтээн гаргалгые ехэ болгохо хэрэгтэ, нютагай болон үндэһэ яһатанай илгаануудые хараада абан, худалдаа наймаа ба хүн зондо үзүүлэгдэдэг туһаламжые үргэдхэхэ хэрэгтэ, тэрэшэлэн байгаалиин, ажалай болон бусад баялигуудые эгээл дүүрэнээр ашаглалгада союзна республиканuудай үүргэ болон харюусалгые дээшэлүүлхэ.

Бүхы союзна болон автономито республиканuудта, тэрэшэлэн экономическа районуудта, автономито областьнууд болон национальна округуудта экономикые саашадань дэбжээхэ.

Россин Совет Федеративна Социалис Республикада промышленна продукциин хэмжээе 35—39 процентээр ехэдхэхэ. Машина бүтээлгэ, газай, химиин болон нефтехимиин промышленностиие түргэнөөр хүгжөөхэ.

1980 ондо нефть, тэрэ тоодо газоба конденсат абалгые 545—555 млн. тонно хүргэхэ, газ абалгые—220—255 млрд. куб. метр, нүүрһэ—428—438 млн. тоннодо, электроэнерги абалгые—832—851 млрд. киловатт-часта, булад хайлуулгые—94—98 млн. тоннодо, хабтайлгамал хара металлай үйлэдбэрилгые—66—69 млн. тоннодо, минеральна үтэгжүүлгэ абалгые—74 млн. тоннодо, бүд—8,9 млрд. дүрбэлжэн метртэ, трикотажна эдлэлнүүдые—830 млн. хэһэггэ, сахар абалгые—3,5—4 миллион тоннодо, малай тоһо абалгые 720 мянган тоннодо хүргэхэ.

Шудхалгын хүндэ автоматическа лининүүдые, сорголдые хэдэг станогуудые, приборно подшипнигуудай нарин станогуудые, лист хэблэн гаргаха автоматическа лининүүд болон машина бүтээлгын бусад предприятинуудые үйлэдбэрилхэ заводуудые бариха.

Мал ажалда болон тэжээл үйлэдбэрилгэдэ, тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгэдэ хэрэгтэй машина бүтээлгын саашанхи хүгжэлтые хангаха: 330 хүсэнэй түгэс промышленна тракторнуудые олоорнь бүтээдэг болохо. Таряа болон хартаабха хуряадаг, бүтээсэ ехэтэй комбайнуудые, техническэ ургамалнуудые харууһалан ажаллаха, хураха машинануудые олоор гаргадаг болохо.

Хүдөө ажахын продукциин жэлэй ниитэ хэмжээе дунда зэргэнь 14—17 процентээр дээшэлүүлхэ. Жэлэй туршада ороо̄һо таряа абалгые дунда зэргэнь 123—126 млн. тоннодо, наран сэсэгэй үрэһэ—4 млн. тоннодо, саахарай свекло—...—33 млн. тоннодо, лёной утаһа—265 мянган тоннодо, хартаабха—53—55 млн. тоннодо, овощ—12,3 млн. тоннодо, мяха (годод мяхан) — 7,5—7,7 миллион тоннодо, һү абалгые—49—51 млн тоннодо, ноо̄һо абалгые ... мянган тоннодо хүргэхэ.

2,2 млн. гектар уһалагдадаг газарые ашаглалгада оруулха, 2,3 млн. гектар уһа намагтай газарые хатааха, ... млн. гектар бэлшээриин газарые уһажуулха. Уһалагдадаг болон хатаагдаһан газарнуудта бүхы хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые нилээд дээшэлүүлхэ.

РСФСР-эй Европодохи хубида болон Ураалда иимэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гэбэл:

атомна болон тепловой электростанцинуудые бариһанай, ... үргэдхэһэнэй үндэһөөр электроэнергетическэ баазые бэхижүүлхэ. Ленинградай АЭС-эй хүсые 4 млн. киловатт хүрэтэр, Костромской ГРЭС-эй хүсые 3,6 млн. киловатт болон Рефтинскэ ГРЭС-эй хүсые 3,3 млн. киловатт хүрэтэр ехэ болгохо. Нововоронежско, Смоленскэ болон Курска атомна электростанцинуудта, Чебоксарска болон Нижнекамска ГЭС-нүүдтэ, Рязанска болон Ставрополиин ГРЭС-нүүдтэ ба бусад электростанцинуудта шэнэ түхеэрэлгэ, предприятинуудые ашаглалгада оруулха. Пермскэ тепловой электростанциин барилга үргэдхэхэ, Ирганайска ГЭС-эй барилга эхилхэ;

Курска магнитна аномалиин минеральна баялигай бааза дээрэ территориально-үйлэдбэриин комплекс хүгжөөхэ, тиихэдээ түмэрые сэхэ һэргээхэ аргаар абтаһан металл түхэлтэй монсонуудһаа булад үйлэдбэрилхэ Оскольско электрометаллургическа комбинат бариха.

Оренбургын газоконденсатна хэбтэшын бааза дээрэ газ абаха ба шанаржуулха томо промышленна комплекс саашадань бүрилдүүлхэ. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хабаадалгатайгаар СССР-эй баруун хилэ тээшэ газ дамжуулха сорго бариха;

Тимано-Печорын нефть ба газ элбэгтэй газарай байгаалиин баялигые ашаглаха; 1980 ондо эндэ нефть абалгые 25 млн. шахуу тоннодо, газ абалгые 22 млрд. куб. метртэ хүргэхэ. Ороной Европын хубидахи хойто талада целлюлозно болон модо болбосоруулдаг предприятинуудые үргэдхэжэ, шэнэлэн заһаха.

Камска автомобильна заводой түрүүшын ээлжээнэй, мүн нефтехимиин үйлэдбэринүүдэй Нижнекамска комплексын барилгые түгэсхэхэ, Тольятти хото шадар аммиак болон карбамидай үйлэдбэрилгэ ехэ хэмжээгээр бэелүүлхэ.

Манай ороной томо түбүүд болохо Москва болон Ленинградай экономическа, социальна хүгжэлтые хангаха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ, эндэ байгуулагдаһан үйлэдбэриин болон научна хүсэ шадалые, арга боломжонуудые улам нарижуулан, аша үрэ ехэтэйгээр ашаглаха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ.

Мүнөө бүрилдэһэн промышленна түбүүдтэ хүдэлжэ байгаа предприятинуудые түбхын түрүүндэ шэнэлэн заһаһанай, техническэ талаарнь шэнээр зэбсэглэһэнэй ашаар хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленность саашадань хүгжөөхэ.

Ураалда хара болон үнгэтэ металлурги, машина бүтээлгэ болон химиин промышленность саашадань хүгжөөхэ. Томо промышленна түбүүдые уһаар хангаха хэрэг һайжаруулха.

РСФСР-эй Хара хүрьһэтэ бэшэ нютагуудта хүдөө ажахые болон тэрээнтэй холбоотой промышленностиин һалбаринуудые үргэлжэдэнь хүгжөөхэ хүдэлмэри дэлгэрүүлхэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ, тэрэ үйлэдбэриие эршэдхэхэ, мүн газар шанаржуулха хүдэлмэринүүдые үргэдхэхэ, энээнэй үндэһөөр ороо̄һо таряа, мал ажалай продуктнуудые, лён, хартаабха болон овощ абалгые нилээд ехэдхэхэ тушаа хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ.

Волго-Камска бассейндэ уһа хамгаалха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гэжэ хараалха. Заволжидо газар уһалха болон уһажуулха системэнүүдые барижа үргэлжэлүүлхэ. Тиихэдээ лаб найдамтайгаар ороо̄һо таряанай болон мал ажалай продуктнуудай абтадаг томо район эндэ байгуулха гэжэ хараада абаха. Дон мүрэн дээрэ Константиновска гидроузел барижа эхилхэ. Краснодаран хизаарта барайгар ехээр таридаг болохо тушаа хүдэлмэри ябуулха.

Сибирьтэ түлишын промышленность, хара болон үнгэтэ металлургиин, химиин, нефтехимиин, целлюлозно-саарһанай промышленностиин энерги ехээр хэрэглэдэг үйлэдбэринүүдые түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ хараалха. Ой модоной болон модо болбосоруулдаг промышленностиие саашадань хүгжөөхэ.

Баруун Сибирьтэ айхабтар томо территориально-үйлэдбэриин комплекс бүрилдүүлжэ үргэлжэлүүлхэ. Энэ хадаа нефть болон газ абалгаар ороноймнай гол бааза болохо ёһотой. 1980 ондо эндэ нефть абалгые 300—310 млн. тоннодо, газ 115—145 млрд. куб. метртэ хүргэхэ. Томско нефтехимиин комбинадай барилга үргэлжэлүүлхэ Тобольско нефтехимиин комплексын барилгые түргэдхэхэ. Нефтиин газ илган абаха заводуудые, тэрэшэлэн нефть, газ дамжуулха соргонуудые, мүн Сургут-Нижневартовск гэһэн түмэр зам бариха. Электроэнергетикын бааза хүгжөөхэ. Кузбасста нүүрһэ абалгые 161 млн. тоннодо хүргэхэ.

Канска-Ачинска бассейндэ нүүрһэнэй хүсэтэ разрезэй барилга дэлгэрүүлжэ, энээнэй бааза дээрэ Березовско ГРЭС барижа эхилхэ. Ачинскын нефть илган шанаржуулгын заводой түрүүшын ээлжээе ашаглалгада оруулха. Саянай территориально-үйлэдбэриин комплексын хүгжэлтые үргэлжэлүүлхэ. Саяно-Шушенска ГЭС-тэ түрүүшын агрегадуудые, мүн Саянай алюминиевэ заводой электролизой түрүүшын корпусуудые ашаглалгада оруулха, электротехническэ заводуудай комплексын түрүүшын ээлжээе Минусинск хотодо бариха. Богучанска ГЭС барижа эхилхэ. Братско—Усть-Илимскэ территориально-үйлэдбэриин комплекс гол түлэб бүрилдүүлжэ түгэсхэхэ, тиихэдээ Усть-Илимскэ ГЭС-ые бүхы хүсөөрнь хүдэлгэжэ эхилхэ, мүн СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хабаадалгатайгаар целлюлозно завод бариха. Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилгые үргэлжэлүүлхэ.

Хүдөө ажахые, тэрэшэлэн хүдөө ажахын түүхэй эдые болбосоруулдаг промышленностиин һалбаринуудые үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ.

Алтайн хизаарта Алейскэ уһалууриин системын хоёрдохи ээлжээе болон Чарышска уһанай бүлэг соргонуудые барижа эхилхэ, Кулундагай каналай барилгые үргэлжэлүүлхэ.

Алас-Дурна зүгтэ ажахые үргэлжэ дээрэнь хүгжөөлгые хангаха, үнгэтэ, шухаг, үнэтэ металл болон алмазуудые ехээр абадаг болохо. Ой модоной, целлюлозно-саарһанай болон мебельнэ промышленностиин продукци үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ. Зейскэ ГЭС-ые барижа дүүргэхэ. Бурейскэ ГЭС-эй барилга үргэдхэхэ, Колымска ГЭС-тэ түрүүшын агрегадуудые ашаглалгада оруулха. Мүнөө байгаа портнуудые саашадань хүгжөөхэ ба шэнэлэн заһаха, флот саашадань шэнэлхэ, Восточный гэжэ гүнзэгы уһанай порт барижа үргэлжэлхэ.

Загаһа улам ехээр баридаг болохо, далайн продуктнуудые абалга, элдэб олон янзын, эрхим һайн шанартай эдеэнэй загаһанай продукци абалгые ехэдхэхэ.

Байгал-Амарай түмэр замда шадарладаг нютагуудта үйлэдбэриин хүсэнүүдые үргэлжэ дээрэнь хүгжөөхэ тушаа геологo-бэдэрэлгын болон научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэри нилээд үргэдхэхэ. Тус түмэр замай зарим участогуудай барилгын дүүргэдхэдэ, эндэхи байгаалиин баялигуудые ашаглаха гэжэ хараалха.

Урда-Яхадай территориально-үйлэдбэриин комплекс бүрилдүүлжэ эхилхэ. Тында—Беркакит гэһэн түмэр зам бариха, Нерюнгринскэ нүүрһэнэй разрезэй барилга, шанаржуулгын фабрикын болон Нерюнгринскэ ГРЭС-эй барилга үргэдхэхэ.

Нютагтаа абтаһан хүдөө ажахын продуктнуудаар Алас-Дурна зүгэй хүн зониие улам һайнаар хангадаг болохын тулада газар хатааха, уһалха, тусхай ажалаар мэргэжэһэн совхозууд болон мал ажалай комплекснуудые байгуулха хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ. Соя болон барайгар ехээр абадаг болохо.

Украинын ССР-тэ промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээе 30—34 процентээр ехэдхэхэ. Электроэнергетикэ, химиин болон нефть илган шанаржуулгын, станок бүтээлгын ба инструментальна промышленность, тэрэшэлэн хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностьда хэрэгтэй прибор бүтээлгэ, машина бүтээлгые үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэшэлэн тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгые саашадань хүгжөөхэ гэжэ хараалха. Мал ажалда болон тэжээл үйлэдбэрилгэдэ хэрэгтэй машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые ехээр гаргадаг болохо. Республикын баруун областьнуудта промышленность үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ.

Чернобыльска, Ровенскэ, Урда-Украинын атомна электростанцинуудта шэнэ предприяти, түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгада оруулха, хоёр шэнэ атомна электростанци барижа эхилхэ. Чигиринскэ болон Зуевска тепловой электростанцинуудай барилга үргэдхэхэ. Днестровско ГЭС-тэ түрүүшын агрегадуудые ашаглалгада оруулха. Энэ хадаа электроэнергетикэдэ болон газарые һайжаруулха хэрэгтэ бүхы дээрэнь ехэ удха шанартай юм. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хабаадалгатайгаар баригдажа байгаа технологическа түхеэрэлгын Нововолынска завод барижа дүүргэхэ.

Республикада нүүрһэ абалгые 1980 ондо 226—229 млн. тоннодо хүргэхэ. Донбасста нүүрһэнэй промышленность саашадань хүгжөөхэ, тэрэниие техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлхэ тушаа хэмжээнүүдые бэелүүлхэ. Хүдэлжэ байгаа нүүрһэнэй шахтануудые шэнэлэн заһаха, шэнэ шахтануудые бариха.

Гол түлэб хүдэлжэ байгаа заводуудые шэнэлэн заһаһанай үндэһөөр хара металлургиин хүсэнэй ургалтые хангаха. 1980 ондо булад хайлуулгые 58—61 млн. тоннодо, хабтайлгамал түмэр үйлэдбэрилгые 41—43 млн. тоннодо хүргэхэ. Минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ предприятинуудые ашаглалгада оруулха, үтэгжүүлгын хэмжээе 24,4 млн. тоннодо хүргэхэ. Нефтиин эхин шатын шанаржуулгые нилээд ехэдхэхэ, ороной бусад нютагуудһаа республикада нефтиин продуктнуудые асаралгые бага болгохо гэжэ хараалха.

Арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые, илангаяа торгон бүд, нэхэгдэдэггүй материал, трикотажна эдлэлнүүдые ехээр бүтээн гаргадаг болохо.

Саахарай, консервын, мяханай болон һүнэй промышленностиин предприятинуудые техническэ талаарнь зэбсэглэжэ, шэнэлэн заһаха, хүдөө ажахын түүхэй эдые бага болзор соо буйлуулха хүсэтэй болоторнь хүгжөөхэ.

Хүдөө ажахыһаа бүхы дээрээ абтадаг продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 11—14 процентээр ехэ болгохо. Ороо̄һо таряа абалгын жэлэй дунда зэргын хэмжээе 46—48 млн. тоннодо, саахарай свекло — 53—54 млн. тоннодо, наран сэсэгэй үрэһэ—3—3,1 млн. тоннодо, мяха (годод мяха) —3,4—3,6 млн. тоннодо, һү абалгые —21,5—22,3 млн. тоннодо хүргэхэ.

503 мянган гектар уһалагдадаг газар, гол түлэб Хара далай болон Азовско далай шадархи гандадаг нютагуудта ашаглалгада оруулха; Дунай-Днестровско уһалууриин түхеэрэлгэ барижа эхилхэ, Каховско уһалууриин системэ барижа үргэлжэлүүлхэ. Азовско далай шадархи уһалууриин түхеэрэлгэ бариха тушаа бэлэдхэлэй хүдэлмэри эхилхэ. Гол түлэб Полесиин зонодо 660 мянган гектар шахуу талмай дээрэ намаг хатааха. Уһалагдадаг болон хатаагдаһан газарнуудта хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ. Газарые нуралгаһаа хамгаалха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ.

Днепр—Донбасс гэжэ каналай түрүүшын ээлжээнүүдэй болон Харьков хотодо уһа абаашаха һубагай барилга дүүргэхэ.

Хара болон Азовско далайн эрьедэ, мүн Карпатадахи санаторно-курортно зоные улам үргэдхэн, болбосон түхэлтэй болгожо үргэлжэлүүлхэ.

Белоруссиин ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 39—43 процентээр ехэдхэхэ. Республикын баруун хубида промышленность үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ.

Радиотехническэ, электронно, станко-инструментальна промышленностиие, мүн хэлхеэ холбоонуудай хэрэгсэл үйлэдбэрилгые түргэдхэхэ, тэрэшэлэн автомобильна промышленность саашадань хүгжөөхэ. Трактор бүтээлгэдэ «Беларусь» МТЗ-80 гэһэн тракторнуудые бүтээн гаргалгада орожо дүүрэхэ. Мал ажалда болон тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэрэгтэй машина, түхеэрэлгэ ехээр гаргаха.

Нефть шанаржуулгын болон химиин промышленностиие саашадань хүгжөөхэ гэжэ хараалха. Химическэ һэбэрдэһэ абалгые хоёр дахин ехэ болгохо. Минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгые 1980 ондо 11,3 млн. тоннодо, тэрэ тоодо калийна үтэгжүүлгые—10,7 млн. тоннодо хүргэхэ. Автомобильна шинэ, микробиологическа промышленностиин продукци бүтээлгые нилээд үргэдхэхэ. Торгон бүд үйлэдбэрилгые 3,6 дахин ехэдхэхэ.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 11—14 процентээр ехэ болгохо, һүнэй болон мяханай мал үсхэбэрилдэг ажахынуудай мэргэжэн хүгжэлгые саашадань гүнзэгырүүлхэ. Жэлэй туршада ороо̄һо абалгые дунда зэргэнь 6,9—7,2 млн. тоннодо, мяха (үүсэлэлгын шэгнүүрээр) — 900 мянган тоннодо, һү—6,3 млн. тоннодо хүргэхэ. Леной һэбэрдэһэ, овощ, малай тэжээл улам ехээр абадаг болохо. Газарай хүрьһэндэ извёосхо оруулха, үрэжэлыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ. 670 мянган гектарта шииг нойто ехэтэй, намаглиг газарнуудые хатааха, 85 мянган гектар талмай дээрэ газар уһалха хүдэлмэри үнгэргэхэ. Полесиин газар үргэлжэ дээрэнь ашаглаха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ. Хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай, түбхын түрүүндэ һайжаруулагдаһан газар дээрэ ургаса дээшэлүүлхэ.

Узбегэй ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 35—39 процентээр ехэдхэхэ. Электронно, электротехническэ болон химиин промышленность саашадань хүгжөөхэ. Хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностьда хэрэгтэй машина, түхеэрэлгэ улам ехээр бүтээн гаргаха, тэрэшэлэн хлопок абалга болон газар шанаржуулха хүдэлмэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха. Хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин продукциие ехээр гаргадаг болохо. Үнгэтэ, шухаг, үнэтэ металлнуудые ехээр үйлэдбэрилдэг болохо, рудна түүхэй эдые үргэлжэ дээрэнь хэрэглэлгые дээшэлүүлхэ гэжэ хараалха.

Ангренскэ нүүрһэнэй хэбтэшын бааза дээрэ шэнэ ГРЭС бариха, мүн тепловой электростанцинуудай хүсые ехэдхэхэ. Пумаажан бүдэй комбинат бариха.

Хүдөө ажахын продукциин жэлэй дунда зэргын ниитэ хэмжээе 21—24 процентээр ехэдхэхэ. 1980 ондо сэбэрлэглээгүй хлопок абалгые 5,8 млн. тоннодо хүргэхэ. Каршинска талада нарин һэбэрдэһэтэй хлопок ургуулха томо район байгуулха. Джизакска тала ашаглаха тушаа хүдэлмэри үргэдхэхэ. Каракалпагай АССР-тэ барайгар таригые хүгжөөхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ. Хонин ажалые үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ, ноо̄һо болон каракуль ехээр абадаг болохо. Кукурузын, барайгарай, овощой, бахчева ургамалнуудай, жэмэсүүдэй, виноградай, люцернын үрэһэнэй, тамхинай үйлэдбэриие ехэдхэхын тулада уһалагдадаг газар улам һайнаар ашаглаха. Тутова шелкопрядай торхонуудые абалга ехэдхэхэ. 462 мянган гектар газар уһалха, 1,5 миллион гектар бэлшээри уһажуулха хүдэлмэри бэелүүлхэ. Газарай үрэжэл һайжаруулха.

Казахай ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 40—44 процентээр ехэдхэхэ. Хара болон үнгэтэ металлургиие, машина бүтээлгэ, нүүрһэнэй, нефтиин, химиин, эдеэ хоолой болон хүнгэн промышленностиие саашадань хүгжөөхэ. Хүрьһэ нуралгаһаа һэргылэн, газар элдүүрилдэг трактор, машинануудые олоор үйлэдбэрилхэ. Мал ажалда хэрэгтэй техникэ бүтээн гаргаха предприятинуудые хүгжөөхэ гэжэ хараалха.

Нүүрһэ абалгые 1980 ондо 124—127 млн. тоннодо хүргэхэ, минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгые 3,8 млн. тоннодо хүргэхэ. Нефтиие эхин шатада илган шанаржуулгые 3,8 дахин ехэдхэхэ. Түмэрэй рудагай Качарска хэбтэшын бааза дээрэ хадын-шанаржуулгын томо комбинат бариха. Ферросплавуудай Ермаковско завод гол түлэб барижа дүүргэхэ, тиин тэрэнэй хүсэ шадалые, тухайлхада, 3 дахин ехэ болгохо.

Үнгэтэ металлургида хэдэн томо хадын-шанаржуулгын комбинадуудые бариха гэжэ хараалха. Полиметаллическа рудагай Жайремска бүлэг хэбтэшэнүүдэй ашаглалгые түргэдхэхэ. Энергетическэ баазын ургалта хангаха, Экибастузска ГРЭС-тэ түрүүшын энергоблогуудые ашаглалгада оруулха, хоёрдохи Экибастузска ГРЭС-ые барижа эхилхэ, тэрэшэлэн Шульбинска ГЭС барижа эхилхэ.

Павлодар—Экибастузска, Каратау—Джамбулска болон Мангышлагай территориально-үйлэдбэриин комплекснуудые саашадань хүгжөөхэ. Казахстанай түбэй промышленна районуудые уһаар хангалгые һайжаруулха.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 14—17 процентээр ехэдхэхэ. Шэнэ, боро газарай элдүүрилэгдэһэн нютагуудта тогтууритай ороо̄һо таряанай улам ехэ ургаса абаха тушаа хэмжээнүүдые бэелүүлхэ. Ороо̄һо абалгын жэлэй дундуур хэмжээе 25—27 млн. тоннодо, мяха (үүсхэлэлгын шэгнүүрээр) — 1,1 млн. тоннодо, ноо̄һо абалгые—107,8 мянган тоннодо хүргэхэ. Хонин ажалые үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ хараалха. Хони үсхэбэрилхэ шэнэ совхозуудые эмхидхэхэ. Урда-Казахстанда барайгар, хлопок, овощ, үрэ жэмэс болон уһалагдадаг газарта бусад ургамалнуудые ехээр абадаг болохо. Уһалагдадаг 410 мянган гектар газар ашаглалгада оруулха, 21,8 млн. гектар бэлшээриин газар уһажуулха.

Грузиин ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 35—39 процентээр ехэдхэхэ. Электротехническэ, станко-инструментальна болон химиин промышленностиие үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ хараалха. Гидроэнергиин баялигые гол түлэб ашаглаһанай ашаар электроэнергетикэ саашадань хүгжөөхэ, электроэнерги абалгые 1,5 дахин ехэдхэхэ. Ингурска ГЭС барижа дүүргэхэ. Хүнгэн болон эдеэ хоолой, илангаяа жэмэстэ архиин промышленность хүгжөөхэ. Ажалай хүсэ улам дүүрэнээр ашаглаха зорилгоор хүдэлжэ байгаа предприятинуудай таһагуудые хадалиг болон хадын үбэртэхи нютагуудта тогтоохо гэжэ хараалха.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 21—24 процентээр ехэдхэхэ. Техническэ болон олон жэлэй субтропическа ургамалнуудые улам ехэ газарта тарижа, ургасыень дээшэлүүлхэ; олон жэлэй ургамалнуудай хоорондоо ехэ забһартай байхые болюулха. Сайн набшапа абалгые 1980 ондо 355 мянган тоннодо хүргэхэ. Жэлэй туршада суглуулагдадаг виноградай дунда зэргын хэмжээе 1,5 дахин ехэдхэхэ. Продукци абалгые үргэдхэхэ, мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ. 60 мянган гектар талмай дээрэ газар уһалха, Колхидын набтар газарта 40 мянган гектар талмайе хатааха, һайжаруулагдаһан газарые үрэ ехэтэйгээр ашагладаг болохо.

Хара далайн эрьедэ болон хадын нютагуудта курортно зоно болон туристическэ баазануудые саашадань хүгжөөхэ.

Азербайджанай ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 37—41 процентээр ехэдхэхэ. Электротехническэ, прибор бүтээлгын болон мүн бусадшье металлай ехээр хэрэглэгдэдэггүй машина бүтээлгын һалбаринуудые, үнгэтэ металлурги, тэрэшэлэн химиин болон нефтехимиин промышленностиие үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ, тиихэдээ гол түлэб нютагай углеводородно түүхэй эд хэрэглэхэ гэжэ хараалха. Шамхорско ГЭС-эй барилга үргэдхэхэ. Бакугай нефть шанаржуулдаг заводуудые шэнэлэн заһаха. Хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин продукциие ехээр үйлэдбэрилдэг болохо. Республикын баруун болон түбэй нютагуудта промышленностиие гол түлэб хүгжөөһэнэй ашаар промышленностиин хубаарилгые һайжаруулха, тиигэжэ ажалай хүсые улам дүүрэнээр ашаглаха.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын ниитэ хэмжээе 18—21 процентээр, гол түлэб виноград.. сэбэрлэгдээгүй хлопок, тамхи, илангаяа эртын овощ улам ехээр абадаг болоһоной ашаар дээшэлүүлхэ. Сэбэрлэгдээгүй хлопок абалгые 1980 ондо 600 мянган тоннодо хүргэхэ. Мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ боро газарнуудые оруулха. Уһалагдадаг газарай уһаар хангалгасые, тэрэнэй юрэнхы байдалые һайжаруулха. 45 мянган гектар уһалагдадаг шэнэ газар ашаглалгада оруулха, бэлшээриин 400 мянган гектар газар уһажуулха. Курортнууд болон туристическэ баазануудые хүгжөөхэ.

Литвагай ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 32—36 процентээр ехэдхэхэ. Прибор бүтээлгэ, радиотехническэ, электронно, химиин промышленность, мүн мал ажалда болон тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэрэгтэй машина бүтээлгые гол түлэб хүгжөөхэ. Нефтепродуктнууд болон аммиагые бүтээн гаргаха ехэ үйлэдбэри байгуулха. Лён бүдүүдые, мебель, мяханай болон һүнэй консервэнүүдые ехээр гаргаха, загаһа ехээр бариха, элдэб олон янзын сортын эдеэнэй загаһанай эрхим шанартай продукци бүтээн гаргаха.

Нэгэ доро 1,5 млн. киловатт-час хүсэтэй реакторнуудтай Друкшяйска атомна электростанциин барилга үргэдхэхэ.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 10—13 процентээр дээшэлүүлхэ, тиихэдээ һү-мяханай мал ажал, эреэлжэ мяхатай гахай үсхэбэрилгэдэ онсо анхарал хандуулха. Ороо̄һо таряа улам ехээр абадаг болохо. 540 мянган гектар талмай дээрэ ехэ шииг нойтотой газарые хатаан һайжаруулха.

Молдавиин ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 45—49 процентээр ехэдхэхэ. Машина бүтээлгын удельнэ хэмжээе дээшэлүүлхэ. Хүдөө ажахын машинануудые, электротехническэ продукци, эдеэ хоолой промышленностьда хэрэгтэй технологическа түхеэрэлгэ, цемент, пумаажан бүд, үрэ жэмэсэй консервэнүүд болон архиин зүйлнүүдые нилээд ехээр үйлэдбэрилдэг болохо.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 35—38 процентээр ехэдхэхэ, овощ болон виноградайхиие—1,5 дахинһаа бага бэшээр, үрэ жэмэсэй үйлэдбэрилгые—1,4 дахин, тамхи абалгые 1,5 дахин ехэдхэхэ. Үрэ жэмэс болон виноградуудай хоорондоо ехэ забһартайгаар таригдадагые болюулха. Ороо̄һо таряа, илангаяа кукуруза ехээр абадаг болохо. 65 мянган гектар уһалагдадаг газар ашаглалгада оруулха.

Латвиин ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 26—30 процентээр дээшэлүүлхэ. Хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдые, электронно, электротехническэ, химиин, хүнгэн, мяханай, һүнэй промышленностиин продукци үйлэдбэрилгөөр республикын промышленность саашадаа мэргэжэхэ ёһотой гэжэ хараалха. Микроавтобусуудые, радиоприёмнигууд болон эрхим зэргын радиолонуудые нилээд ехээр үйлэдбэрилдэг болохо. Мал ажалдахи хүдэлмэри оньһожоруулха техникэ ехээр гаргадаг болохо гэжэ хараалха. Загаһа ехээр баридаг болохо, һайн шанартай загаһанай продукци улам ехээр гаргадаг болохотоёо хамта, тэрэнэй сорт, янзыень олошоруулха. Портын ажахые хүгжөөжэ үргэлжэлүүлхэ.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын ниитэ хэмжээе 15—18 процентээр ехэдхэхэ. Тэрэниие һү, мяханай малаар, эреэлжэ мяхатай гахай үсхэбэрилгөөр саашадаа мэргэжүүлхэ. Ороо̄һо таряа ехээр абадаг болохо. 382 мянган гектар талмай дээрэ шииг ехэтэй газар хатааха хүдэлмэри үнгэргэхэ.

Ригэдэхи далайн эрье шадархи курортнуудые хүгжөөхэ.

Киргизэй ССР-тэ гол түлэб электроэнергетикэ, машина бүтээлгэ, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленность хүгжөөһэнэй ашаар промышленна продукциин хэмжээе 33—37 процентээр ехэдхэхэ. Үнгэтэ металлурги саашадань хүгжөөхэ гэжэ хараалха. Курпсайска ГРЭС-эй барилга үргэдхэхэ. Коверой комбинадай барилга эхилхэ.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 12—15 процентээр дээшэлүүлхэ. Нарин ноо̄һото болон нарибтар ноо̄һотой хони үсхэбэрилгые үргэдхэхэ. Ороо̄һо таряа, мяха болон ноо̄һо ехээр абадаг болохо. Бэлшээринүүдэй ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ. Тухайлхада, 35 мянган гектар уһалагдадаг газар ашаглалгада оруулха, 500 мянган гектар бэлшээри уһажуулха.

Иссык-Куль нуурай шадар союзна удха шанартай курортно зоно байгуулха хүдэлмэри үргэдхэхэ.

Таджигай ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 40—44 процентээр ехэдхэхэ, тиихэдээ электроэнергетикэ, үнгэтэ металлурги болон химиин промышленность үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөхэ. Нурекскэ ГЭС-ые бүхы хүсөөрнь хүдэлгэжэ эхилхэ, Вахш мүрэн дээрэ Рогунска ГЭС барижа эхилхэ. Алюминиин заводой барилга гол түлэб дүүргэхэ. Яванска электрохимическэ комбинадта шэнэ предприяти, түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгада оруулха, шааазанай завод бариха.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 15—18 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалха. Сэбэрлэгдээгүй хлопок суглуулалгые 1980 ондо 900 мянган тоннодо хүргэхэ, виноград, үрэ жэмэсүүдые ехээр абадаг болохо. 60 мянган гектар уһалагдадаг газар ашаглалгада оруулха, 100 мянган гектар бэлшээри уһажуулха. Уһалагдадаг газарта ороо̄һо таряанай ургаса дээшэлүүлхэ. Дангаринска талые ашаглаха тушаа хүдэлмэри ябуулха.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1976—1980 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи нюурнуудта).

Армениин ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 43—47 процентээр ехэдхэхэ. Промышленностиин һалбаринуудай байгууламжые улам нарижуулха, ажал ехэтэй үйлэдбэринүүдэй үүргэ хэмжээнүүдые ехэдхэхэ. Машина бүтээлгын металлай ехээр хэрэглэгдэдэггүй һалбаринуудые — электронно, радиотехническэ, электротехническэ, станкоинструментальна промышленность болон прибор бүтээлтые саашадань хүгжөөхэ гэжэ хараалха. Электроэнергетикэ, үнгэтэ металлурги, химиин, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленность саашадань хүгжөөхэ. Дунда зэргын болон багахан городуудта предприятинуудые бариха.

Армениин атомна электростанциин түрүүшын ээлжээе, Масис-Нурнус гэһэн түмэр замай линиие барижа дүүргэхэ, Иджеван-Раздан гэһэн түмэр замай барилгые түргэдхэхэ.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 22—25 процентээр дээшэлүүлхэ. Виноград, үрэ жэмэс, эфирно-тоһолиг ургамалнуудые, мал ажалай продукци ехээр абадаг болохо. Уһалагдадаг 20 мянган гектар газар ашаглалгада оруулха, 60 мянган гектар газарай бэлшээриие уһажуулха. Араратска нугын хэтэрмэ хужарлиг газарые хүдөө ажахыда ашаглаха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ.

Туркмениин ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 32—36 процентээр дээшэлүүлхэ. Хоёр дахин ехэ электроэнерги абадаг болохо, нефть шанаржуулгые 1,5 дахин, минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгые 2,3 дахин ехэдхэхэ. Хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленность саашадань хүгжөөхэ гэжэ хараалха. Ургамалай тоһоной үйлэдбэрилгые хоёр дахин ехэдхэхэ.

Марыйска ГРЭС-тэ предприятинуудые ашаглалгада оруулха; Чарджоуска нефть шанаржуулгын заводой барилга үргэлжэлүүлхэ. Шатлыкска болон газай бусад шэнэ хэбтэшэнүүдые ашаглаха. Газ абалгые 1980 ондо 75—80 миллиард куб. метртэ хүргэхэ.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 14—17 процентээр дээшэлүүлхэ. Сэбэрлэгдээгүй хлопок суглуулгые 1980 ондо 1,2 млн. тоннодо хүргэхэ. Виноград болон бахчева ургамалнуудые ехээр абадаг болохо. Уһалагдадаг 85 мянган гектар газар ашаглалгада оруулха, 5 миллион гектар бэлшээри уһажуулха, газарай юрэнхы байдал һайжаруулха. Каракумска каналай барилга үргэлжэлүүлхэ, тэрэнэй шадархи газарнуудые ашаглаха.

Эстониин ССР-тэ промышленна продукциин хэмжээе 22—26 процентээр ехэдхэхэ. Электротехническэ, прибор бүтээлгын болон сланцехимическэ промышленность гол түлэб хүгжөөхэ, хүнгэн болон загаһанай промышленностиие, тэрэшэлэн хүдөө ажахын түүхэй эд бүйлуулха һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ. Эстониин ГРЭС-тэ энерготехнологическа аргаар сланецые шанаржуулха туршалгын установко ашаглалгада оруулха. Хүрьһэндэ избёосхо оруулха, барилгын материал үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ сланец-үнэһэнэй үлэгдэлнүүдые ашаглалгые үргэдхэхэ.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээе 17—20 процентээр ехэдхэхэ. Тиихэдээ тэрэниие мяха, һүнэй малаар, ээрэлжэ мяхагүй гахай үсхэбэрилгөөр улам мэргэжүүлхэ. Ороохо таряа ехээр абадаг болохо. Үлэмжэ ехэ шиигтэй газарые 160 мянган гектар талмайда һайжаруулха.

X. Гадаадын экономическа холбооной хүгжэлтэ

СССР-эй экономикын, эрдэм болон техникын улам үргэдэжэ байгаа арга боломжонуудые хүсэд бүринөөр хэрэглэн, гадаадын оронуудтай экономическа, научно-техническэ холбоогоо саашадаа бүхы талаарнь хүгжөөхэ ябадал хангаха.

Ажалые уласхоорондын оршом соо хубаарилан бүтээлгэдэ Советскэ Союзай бүри үргэн ехээр хабаадаха, арадай ажахын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ, эрдэм болон техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые түргэдхэхэ хэрэгтэ гадаадын экономическа холбооной дүүргэдэг үүргые улам дээшэлүүлхэ шэглэлнүүдтэй хэмжээнүүдые хараалан бэелүүлхэ.

Гадаадын худалдаа наймаанай эрьесын хэмжээе 30—35 процентээр нэмээхэ.

Үйлэдбэрилгын ургалтые, гадаадада гаргагдадаг продукциин шанар ба наймаан болосые улам һайжаруулһанай, тэрэшэлэн СССР-эй арадай ажахые хүгжөөлгэдэ эгээн ехэ үрэтэй туһа хүргэдэг эд товарнуудые гадаадаһаа худалдан абаһанай үндэһөөр гадаадын худалдаа наймаанай эрьесын хэрэг һайжаруулха. Лицензинүүдые ба техническэ бусад документнүүдые бүри олоор худалдаха ба худалдан абаха. Али али талада ашагтай экономическа ба научно-техническэ харилсаа холбооной шэнэ формонуудые нэбтэрүүлгэ, тэрэ тоодо хамтын проектнүүдые зохёолго үргэдхэхэ.

Али али талынгаа ашаг туһада хүртэлгые, хани ёһоной харилсан туһалалсалгые үндэһэ болгон, социалис оронуудтай экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоогоо бүхы аргаар үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ. Социалис ёһоной экономическа харилсаа холбооной нэгэдхэмэл программаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудай, тэрэшэлэн СЭВ-эй гэшүүн оронуудай 1976—1980 онуудта бэелүүлхэ олон талын нэгэдхэмэл хэмжээ ябуулгануудай талаар зүбшэлэн хараалагдаһан түсэбэй дүүргэлтэ хангаха.

Гол түхэлэй түүхэй эд, түлишэ, материалнуудые, машина бүтээдэг үйлэдбэриин продукци, арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые бүри ехээр гарган абаха ба үйлэдбэрилхэ, хамтадаа тодорхойлон хараалһан удаан болзортой гол программануудай үндэһөөр транспортые хүгжөөхэ зорилгонуудаа үргэлжэ дээрэнь, хамтадаа шиидхэхын тула СССР-эй ба СЭВ-эй бусад гэшүүн оронуудай оролдолго хүсэлэлгэнүүдые нэгэдхэхэ хүдэлмэри ябуулжа үргэлжэлхэ. Түсэбтэ хамтын ажал ябуулгын шэнэ шэглэлнүүдые шууд хүгжөөхэ, үйлэдбэриин-ажахын холбооной эгээн ехэ ашаг үрэтэй эмхидхэлэй формонуудые СЭВ-эй гэшүүн оронуудтай харилсаа холбооной хэрэгтэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, уласхоорондын үйлэдбэриин тусхай мэргэжэл ба хамжаануудые дэлгэрүүлхэ арга боломжо эдэбхитэйгээр хэрэглэхэ. Научно-техническэ дэбжэлтын зорилгонуудые шиидхэхэ талаар СЭВ-эй бусад гэшүүн оронуудтай СССР-эй оролдолго хүсэлэлгэнүүдые бүри нягтаар тааруулан бэелүүлхэ ба нэгэдхэхэ ябадал хангаха.

Хүгжэжэ байгаа оронуудай национальна экономико ба экономическа бэеэ даанги байдалые хүгжөөлгэдэ, тэдэнэй научно-техническэ хүсэ шадалай ургалтада туһа хүргэн, тэдэ оронуудтай экономическа, научно-техническэ холбоо барисаагаа удаан саг соо тогтууритай ба али али талада ашагтай туһатай байхаар үргэдхэхэ, бэхижүүлхэ.

Социальна ондо ондоо байгуулалтануудтай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршолгын гол ёһонуудые үндэһэ болгон, уласхоорондын шахардуу байдалай һуларжа байһые хараада абажа, промышленна хүгжэнги капиталис оронуудтай худалдаа наймаа, экономическа, научно-техническэ али али талада ашагтай туһатай, удаан болзортой харилсаа холбоо саашадаа хүгжөөхөөр хараалха.

Экономикын, эрдэм ба техникын талаар, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгын ба бусад һалбаринуудай талаар уласхоорондын харилсаа холбоо үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ шэглэлнүүдтэйгээр, Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй Түгэсхэлэй актын бодомжонуудые бэелүүлхын тула шухала хэмжээнүүдые абаха.

СССР-эй гадаадын экономическа холбоое түсэблэлгэ, хүтэлэлгэ ба эмхидхэл улам нарижуулан һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ. Гадаадын экономическа холбоо барисаа хүгжөөхэ, гадаадада гаргагдаха продукци бүри ехээр үйлэдбэрилхэ, гадаадаһаа асарагдаһан түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэн баригдаха промышленна предприятинууд ба бусад байрануудые хаһа саг соонь бариха ба ашаглалгада оруулха хэрэгтэ һалбаринуудай министерствэнүүдэй ба албан зургаануудай дүүргэдэг үүргэ болон харюусалгые улам дээшэлүүлхэ. Гадаадын экономическа холбоо барисаанай хүгжэлтэ ба ашаг үрын дээшэлэлгые экономическа талаарнь урмашуулха ябадал улам һайжаруулха.

* * *

Ороной бүхы нацинуудай ба арад үндэһэтэдэй аха дүүгэй эбдэршэгүй бата нэгэдэл хангаһан Советскэ Союз Коммунис партиин тодорхойлһон хараа бодолые хэлбэришэгүйгөөр баримталан, коммунизм байгуулгын замаар найдамтай дабшана. Түйлагдаһан амжалтанууд — бүхы совет хүнүүдэй зохёон байгуулхы эршэ зоригой хүсэн түгэлдэр эшэ нүхэсэл болоно, манай социалис Эхэ ороной саашадаа хүгжэн һалбархын түлөө тэмсэлдэ зоригжуулна.

Совет обществын захалхаяа байгаа түсэбтэ шэнэ табан жэлэй үе хадаа ажахын ба соёлой байгуулалтын бүри ехэ дэлисэ хэмжээнүүдээр тодорхойлогдохо байха. Түбхын түрүүн нийтын үйлэдбэриие бүхы талаарнь түргэдхэн хүгжөөхэ ба тэрэнэй ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ ябадалда гол анхарал хандуулагдаха ёһотой. Манай орон дотор бии байгаа экономическа ба научно-техническэ түгэлдэр хүсэн, байгаалиин баялигууд арбадахи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула хүсэд бүрин ашаглагдахань шухала. Иимэ оршон байдалда эрдэм, техникын эрид дэбжэлтые бүхы аргаар түргэдхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, бии байһан арга боломжонууд ба нөөсэнүүдые бүри һайнаар ашаглаха, арадай ажахые хүтэлбэрилгын хэрэг улам һайжаруулха гээшэ шиидхэхы удха шанартай байна.

Асари ехэ шэнэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула оролдолго хэшээл бүри ехээр гаргаха, зохёон байгуулхы зориг бадаруулма ажал эрхилхэ эрилтэ хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин, бүхы совет арадай үмэнэ табигдана.

Ажалай бүри һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха, арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэхын түлөө арад нийтын социалис мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, арбадахи табан жэлые ашаг үрэ түгэс табан жэл, арад зоной баян дэлгэр байдалые улам саашадань хүгжөөлгын аша туһада эрхим шанар хангаха табан жэл болгохын тула шухала бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй.

Түсэбтэ табан жэлые бүри ехэ ашаг үрэ туйлаха, эрхим шанар хангаха табан жэл болгохо гээшэ совет хүн бүхэн, ажалша коллектив бүхэн эгээн бага гаргаша хэжэ, эгээн ехэ үрэ дүнгүүдые туйлахын түлөө оролдосотой нэтэрүүгээр тэмсэхэ, машинанууд ба түхеэрэлгэнүүдые, материалнууд болон мүнгэ зөөри хүсэд бүринөөр, ашаг түгэсөөр хэрэглэхэ, хүдэлмэриин саг, түүхэй эд, түлишэ ба элшэ хүсэ арьбалха алмаха гэһэн удхатай.

Түсэбтэ табан жэлые бүри ехэ ашаг үрэ туйлаха, эрхим шанар хангаха табан жэл болгохо гээшэ өөрынгөө предприятиин, барилгын, совхозой, колхозой ажал ябуулгын шанарай үрэ дүнгүүдые улам һайжаруулха гэжэ совет хүн бүхэн, ажалша коллектив бүхэн үнэхоорөө эзэн ёһоор оролдохо. Манай ажахын бүхы һалбаринуудта, хүдэлмэрилдэг газар бүхэндэ хүдэлмэриин шанар улам дээшэлүүлхэ ябадал саг үргэлжэ туйлаха гэһэн удхатай.

Арбадахи табан жэлэй зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула ажахын ба соёлой байгуулалтын бүхы һалбаринуудай партийна хүтэлбэриие саашадань улам һайжаруулха эрилтэ табигдана. Союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нууд, партиин крайкомууд, обкомууд, горкомууд болон райкомууд, партийна эхин организацинууд эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэреэ саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулха, олониитын ажалай дэбжэлтые толгойлхо, табан жэлэй түсэбые ажалша коллектив бүхэнэй амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ажалшадые элсүүлхэ, ажалда коммунис ёһоор хандадаг байхаар совет хүнүүдые оролдосотойгоор хүмүүжүүлхэ ёһотой. Ажахын бүхы хэрэгүүдтэ хүдэлмэриин үнэхөөрөө партийна онол арга хангаха, түсэбтэ даабаринуудай дүүргэлтын түлөө бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй даадаг харюусалгые дээшэлүүлхэ, журам бэхижүүлхэ, гүйсэдхэлые бүри һайнаар шалгадаг болохо шухала.

Ажалшадай депутадуудай Соведүүд табан жэлэй түсэб дүүргэхэ хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Соведүүд экономикын ба соёлой хүгжэлтэдэ бүри эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ, арадай хэрэглэлэй эд товар бүри ехээр бүтээн гаргаха, городууд болон тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, арадай гэгээрэл, элүүрые сахилга, худалдаа наймаа, нийтын эдеэ хоол, улад зоной хэрэглэмжэ хангалга улам һайжаруулха асуудалнуудта буурашагүй анхарал хандуулха зэргэтэй.

Ажалшадай үйлэдбэриин ба нийтын эдэбхи үүсхэл бадаргаха, үйлэдбэри хүтэлхэ хэрэгтэ тэдэниие хабаадуулгын түхэл шэнжэ ба онол аргануудые улам һайжаруулха гээшэ профессиональна союзуудай шиидхэхэ зорилго болоно. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажаллаха арга боломжо ба ажаһуудал һайжаруулхын тула профсоюзууд саг үргэлжын оролдолго гаргаха, ажалай бүтээсэ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэ, ажалай журам бэхижүүлхэ, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, моральна ба материальна урмашуулгануудые шадамараар хэрэглэхэ, түрүү дүй дүршэл дэмжэхэ ба дэлгэрүүлхэ ёһотой.

Арбадахи табан жэлэй түсэб дүүргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ Ленинскэ комсомолой, манай бүхы залуушуулай шухалын шухала хэрэг болоно. Коммунис общество байгуулагшадай түрүүшын зэргэдэ дабшалга — Соведүүдэй ороной залуу хүн бүхэнэй хүндэтэ уялга мүн. Комсомол хадаа үйлэдбэриин даабаринуудые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө, эрдэм мэргэжэлнүүдые, мүнөө сагай наука болон техникын туйлалтануудые шудалхын түлөө залуушуулай хүдэлөөе толгойлхо, хүбүүд болон басагадые социалис Эхэ орондоо хизааргүй үнэн байхаар шармайн хүмүүжүүлхэ зэргэтэй.

Арбадахи табан жэлэй түсэб дүүргэгдэхэдээ, манай ороной экономическа хүсэ шадалые нилээд ехээр шангадхаха, арад зоной баян дэлгэр байдалай шэнэ дэбжэлтэ хангаха. Хүгжэлтэ түгэс социализмын булюу талануud ба зохёон байгуулхы хүсэнүүд арбадахи табан жэлэй турша соо бүри ехээр һалбаран дэлгэрхэ, обществын, коллективүүдэй ба хүн бүхэнэй хүсэл эрмэлзэлнүүд нягтаар ниилэн найрамдаха.

Манай ороной социально-экономическа хүгжэлтын туйлалтанууд уласхоорондын ехэ удха шанартай. Шэнэ габан жэлэй түсэб бэелүүлэгдэхэдээ, Советскэ Союзай уласхоорондын хүсэ нүлөөнүүд бүри ехээр батадхаха, дэлхэйн социалис байгуулалтые улам бэхижүүлхэ, амгалан байдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэгшэ бүхы хүсэнүүдэй нягтаар эмхидэн жагсалгада туһа хүргэхэ.

Совет арад арбадахи табан жэлэй түсэбэй даабаринуудые шэн зоригто ажалаараа дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ ябадал хангаха. Энэнь коммунизмын нангин суртал болзолнуудта совет хүнүүдэй хэлбэришэгүй үнэн байдагай шэнэ гэршэ болохол.

Уласхоорондын шэнжэлэл

БАТА НЭГЭДЭЛ, НЯГТА ЖАГСААЛ

Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл парпартиин VII съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Энэ съезд хүгжэнги социалис общество байгуулха зам дээрэ шэнэ шатын эхин болоһоороо поляк арадай түүхэдэ удха шанартай юм. Съездын хараалһан зорилгонуудай гол удхыень богонихоноор элирхэйлэн харуулхада иимэ: социалис общество дам саашадаа эршэ түгэлдэрөөр байгуулхын түлөө, ажалай бүри эрхим шанарай түлөө, арад зоной һуудал байдал улам һайжаруулхын түлөө тэмсэл мүн болоно.

ПОРП-ын хүтэлбэри доро Польшын ажалшад арадай Польшын тогтонижон хүгжэжэ байгаа 30 жэлэй турша соо айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаад, энэ ябажа байгаа арбан жэлэй хугасаа соо хүгжэлтынгөө жэшээгүй ехэ, эрид шэнэ шатада гарахын тулада материальна болон оюун бодолой али бүхы үндэһэ нөөсэнүүдые байгуулаа бшуу. 1980 ондо национальна доходынь 1970 оной хидо орходоо 2,3 дахин ехэ байха, промышленна үйлэдбэри 2,5 дахин ургаха, хүдөө ажахын үйлэдбэри 1,5 дахин дээшэлхэ юм. Арадай ажахын гол фонднууд хоёр дахин нэмэжэ, уг үндэһөөрөө шэнэлэгдэхэ байна. Арбан жэлэй турша соо улад зоной олзо доход гурба дахин, хэрэглэмжын фонднууд хоёр дахин ехэ болохо юм.

Мүнөө үедэ Польшо энэ замайнгаа хахадынь гаталанхай. Съезд хадаа үнгэрэгшэ табан жэлэй дүнгүүдые согсолон гаргаа. ПОРП арад зондо үгэһэн бүхы найдуулгануудаа дүүргээ, VI съездын хараалһан бүхы программые бэелүүлээ гэжэ энэ үнгэрһэн табан жэл үнэншэмөөр батадхан харуулба.

ПОРП-ын VII съезд болбол СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай социалис экономическа интеграцида Польшын улам саашадаа хабаадалсаха арга замуудые тодорхойлоо. «Польшо хадаа иимэ хабаадалсалгые улам үргэдхэхын түлөө, иимэ харилсаа холбооной дээдын түхэл маягта бүри үргэн ехэ дэлисэтэйгээр орохын түлөө тэмсэнэ, — гээд, VII съездэ хэһэн элидхэл соогоо ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Э. Герек хэлээ һэн. — Мүнөөнэй арбан жэлэй турша соо СЭВ-эй гэшүүн-оронуудтай хэдэг эд бараанай эрьесын талаар адагай захынь 3,5 дахин ургалта туйлаха гэһэн зорилго бидэ урдаа табинхайбди».

Съезд дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, ПНР СССР хоёрой хоорондо баталагдаһан эд бараанай эрьесэ тухай табан жэлэй хэлсээн нэгэ жэлээр урид дүүргэгдээ. Советскэ Союзтай тогтооһон хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо Польшын коммунистнуудай, бүхы поляк арадай али бүхы аргаар үргэдхэхэ, улам гүнзэгырүүлэн хүгжөөхэ хани халуун хүсэлэнтэй байһыень энэ съезд элирхэйлэн харуулаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй делегациин энэ съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаһан ушар ПОРП-ын һайн һайхан нэрэ хүндые Советскэ Союзай Коммунис партиин үндэрөөр сэгнэжэ байһан мэтээр, совет-поляк хани барисаанай толотомо гэршэ мэтээр Польшодо угтагдаһан байха юм.

Манай парти ба совет арад тухай, КПСС-эй политика тухай съезд дээрэ нүхэр Э. Герегэй хэлэһэн үгэнүүдые үндэрөөр сэгнээд, съездэ хабаадагшадай үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, нүхэр Л. И. Брежнев иигэжэ тэмдэглээ һэн: «Бата нэгэдэл, хани барисаан, аха дүү ёһоной нүхэсэл гээшэ Польшодо ленинскэ партиин, Совет гүрэнэй хандалгын гол удхань байгаа, байнашье, саашадаашье байха гэжэ хүндэтэ съездые найдуулха хүсэлэнтэйб».

ЛАОС: ТЭМСЭЛ СООГУУР МҮНДЭЛЬЭН РЕСПУБЛИКА

Зүүн-Урда Азидахи бишыхан гүрэн — Лаосые үльгэр шэнги гайхамшагта орон гэлсэдэг. Энэ хадаа тропикын гоё һайхан ой модотой, харьял үндэр хада ууланuудай оройтой, үзэсхэлэнтэ баян уларилтай, үрэжэлтэй дэлгэр газар дайдатай орон лэ.

Энэ ороной арад зон хэдэн зуун жэлэй туршада хариин булимтарагшадта эсэргүү, тайска, бирманска, хитад феодалнуудта, япон милитаристнуудта эсэргүү нэтэрүү шанга тэмсэл хэһэн түүхэтэй. 1945 ондо лаосойхид хариин дарлалтада эсэргүү восстани эмхидхэжэ, Эхэ ороноо бэеэ даанхай байдалтай болоо гэжэ соносхоо бэлэй. Гэбэшье Лаосто амгалан байдал тогтоогүй һэн. Уласхоорондын империализмын туһаламжада түшэглэжэ, демократическа хүсэнүүдые дарахын тула оролдожо, Лаосой хархис этэгээдүүд орон дотор граждан дай үүдхэһэн байгаа. Лаос арадай революционно тэмсэлые патриотическа фронт толгойлһон юм. Энэ фронтын хүтэлбэрилэгшэнь марксистско-ленинскэ арадай-революционно парти болоһон юм.

1963 онһоо хойшо Холбоото Штадууд Лаосто «онсо» дайн гэдэгые эхилһэн байна. Ушарынь гэхэдэ, энэ район арадай революционно хүдэлөөнэй гол гуламтань байгаа бшуу. Теэд эдэшье бомбодолгонууд илалта тээшэ эрмэлзэһэн патриодуудай дура зоригые һуга дараагүй һэн. Нютагай хархис этэгээдүүдтэ, хариин булимтарагшадта эсэргүү тэмсэлээ тэдэнэр Вьетамай, Камбоджын патриодуудтай нягта харилсаа холбоотойгоор хэдэг байһан юм. Эдэ хоёр ороной арадуудай туйлаһан илалта Лаосой национально-демократическа революциншье илалта туйлахада таатай һайн эрхэ нүхэсэл байгуулаа бэлэй.

Тиигээд лэ декабриин 1-дэ ороной ниислэл хото — Вьентьян дээгүүр Лаосой гүрэнэй шэнэ туг болгогдон, патриотическа фронтын дайшалхы туг — хүхэ зурлаатай, сагаан сахаригтай улаан туг намилзуулагдаа һэн. Улаан үнгэ хадаа эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ патриодуудай адхаһан шуһые, хүхэ үнгэ хадаа арад зоной амгалан тэнюун байдалые, сагаан үнгэ хадаа ороной һаруул гэрэлтэ ерээдүйе гэршэлнэ гээшэ.

Лаосой Арадай-Демократическа Республикын правительство орон доторoо революционно хубилалтануудые хэхэ үргэн ехэ программа һаяшаг тунхаглаба. Энэ программань хэдэн олон тодорхой хэмжээнүүдые бэелүүлхэ ябадал хараална. Орон доторнь колониально-феодальна засаг түрын ээрхэжэ байһанай хорото муу нүлөөтэй хойшолонгуудые үндэһөөрнь усадхаха, арадай-демократическа байгуулалта бэхижүүлхэ, социализмда орохын тулада материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха гээшэ эдэ хэмжээнүүдэй гол зорилгонь болоно.

СССР хадаа лаос арадай хэһэн баатарлиг тэмсэлэй али бүхы шатануудта эдэбхитэй туһаламжа хүргэдэг байгаа. Совет хүнүүд Лаосой Арадай-Демократическа Республикын мүндэлэн тогтоһые хани халуунаар амаршалаад, шэнэ ажабайдал байгуулха хэрэгтэнь тэрэнэй арадта ехэ амжалтануудые хүсэнэ.

Л. ЛАТЫШЕВ,
В. ГОНЧАРОВ.
(ТАСС).

Телефон телеграф радио ХИЛЫН саанаһаа

ЛЕНИНСКЭ ЗАЛАН СЭХЭ ПОЛИТИКА

Варшавада болоһон ПОРП-ын съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые гадаадын оронуудай политическэ шэнжэлэгшэд, олониитын түлөөлэгшэд тайлбарилжа үргэлжэлхэдөө, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай политика хадаа эб найрамдал, эрхэ сүлөө, арадуудай бэеэ даaһан байдал хамгаалгын, ажалша арадай үнэн хэрэгые хамгаалгын ленинскэ залан сэхэ политика болоно гээд тэмдэглэнэ.

Варшавын «Курьер польски» газетэ иигэжэ бэшэнэ: ПОРП-ын VII съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые бүхы дэлхэйн арад зон халуунаар угтаба. Энэньшье ойлгосотой. Ушарынь юуб гэхэдэ, амгалан гуримаар зэргэ оршохо, уласхоорондын ашатай туһатай харилсаа тогтоохо гэхэ мэтэ түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэнэй бэелүүлжэ байһан гол шухала асуудалнууд тухайда совет хүтэлбэрилэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай жагсаал мүнөөнэй уласхоорондын байдалда ехэ нүлөө үзүүлнэ гэжэ элирхэйлэн тэмдэглээ гээд Чехословакиин «Правда» газетэ бэшэнэ. Энэ тодорхойлолгонь уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй дүй дүршэлдэ ехэ туһа хүргэхэ байна.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэ Европын зүблөөнэй шиидхэбэринүүд бэелүүлэгдэмээр байна гэжэ Л. И. Брежнев тэмдэглээ гээд Баруун Германиин «Унзере цайт» газетэ мэдээсэнэ. Хелсинкидэ үгэеэ ойлголсолгые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула тодорхой алхам хэхэ шухала гээд тэрэ дурадхаба.

Советскэ Союзай гадаадын политикада ямар нэгэ таарамжагүй хараа бодол огто хэрэггүй байна, тэрэ эб найрамдал залан сэхээр бэелүүлхые шармайн оролдоно гэжэ Варшавада Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ үшөө дахин элирхэйлэн баталаа гээд Шри Ланкагай Коммунис партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Л. Пантидха мэдүүлээ.

(ТАСС).

УРДА ВЬЕТНАМ. Дананг портын докернууд энэ жэлэй гурбадахи кварталда 450 мянга гаран тонно ашаа тээһэн, буулгаһан байна. Энэнь түрүүшын гурбан һарынхида орходоо 160 тонноор ехэ болоно. Энэ гаваньда портын түхеэрэлгэнүүд һэргээн бодхоогдонхой, причалнууд болон хамһабарнин оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Данангын портдо.
ВИА-ТАСС-ай фото.

НЬЮ-ЙОРК

МҮНӨӨ ҮЕЫН ГОЛ ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД

ТАСС

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалгада хабаатай асуудалнууд тухай хэдэ хэдэн нэгэдэхи комитедэй тэрэнэй урда табиһан тогтоолнуудые ООН-ой Генеральна Ассамблей олонхиин дуугаар һайшаагаа.

«Хүн зониие олоорнь хюдаха шэнэ түхэлэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, эдэнэй шэнэ түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилэн бүтээлгые хорихо тухай» совет дурадхалые 112 гүрэн һайшаан дэмжэбэ.

«Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые туршалга бүгэдэ ниитээрээ хүсэд дүүрэнээр хорихо тухай договор баталха тухай» совет ондоо дурадхалай түлөө олонхи делегадууд дуугаа үгөө.

Эдэ асуудалнуудые XXXI сессиингээ зүблэхэ зүйлдэ оруулха гэжэ Генеральна Ассамблей тогтообо.

Советскэ Союзай үүсхэлээр зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха тухай бүхэдэлхэйн конференци зарлаха гэһэн асуудалые Ассамблей эрид дэмжээд, энэ асуудалые удаадахи сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулха гэһэн шиидхэбэрн абаба.

ЛИССАБОН

РЕВОЛЮЦИОННО СОВЕДЭЙ ШИИДХЭБЭРИ

ТАСС

Революционно Соведэй тусхай коммюнике эндэ толилогдобо. Ороной нийтэ-политическэ байдалда, революционно хүгжэлтэдэ ДВС-эй ямараар хабаадаха байһые тодорхойлжо, байгша оной апрель һарада болоһон һунгалтын урда тээ эдэнэй гар табиһан хамтын ябуулгануудай үндэһэ һуурииe дары хаража үзэхэ тухай Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй (ДВС) ба Португалиин политическэ партинуудай хоорондохи хөөрэлдөөнүүд һаяар эхилхэ юм гээд энээн дотор мэдээсэгдэнэ.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдые шэнэдхэн хубилгаха гол ёһонуудай тодорхойлогдоһон конституционно хуулиин текстые Революционно Совет һайшаагаа. Энэ хуулиин текст даб дээрэ толилогдоогүй байһаар, гэбэшье хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ хаража үзэхэдэ, партиһаа гадуур зэбсэгтэ хүсэнүүдэй байхыень тэрэ уридшалан хараална. Ямар бэ даа политическэ партида сэрэгэй бүхы алба хаагшадай хабаадахыень, партийна ажал ябуулга эрхилхыень тэрэ хорино. Гүрэнэй дээдын зургаануудай, гражданска гүрэнэй ба нийтын элдэб эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ хабаададаг сэрэгшэдэй ябуулганууд энэ шэнэ хуулиин гуримуудаар тодорхойлогдохо байна.

Ноябриин 25-да болоһон үйлэ хэрэгэй һүүлээр тэрэнэй бүридэлдэ хубилалтануудай болоһонһоо уламжалан, Революционно Соведые шэнэдхэн хубилгаха тухай онсо тогтоол мүн лэ баталагдан абтаба.

Зарим түрэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, Соведтэ оролдохо хүнүүдэй түлөөлэгдэхэ нормонууд коммюнике соо үгтөөгүй.

Мартын 11-дэ болоһон контрреволюционно урбалтада, правительствада эсэргүү бусад ябуулганууда хабаадагшадые сүүдлэхын тула эмхидхэн байгуулагдаһан революционно, сэрэгэй, түбэй трибуналнууд Революционно Соведэй шиидхэбэреэр усадхагдаба. Эдэнь территориальна сэрэгэй трибуналнууд гэдэгээр һэлгэгдээ.

Революционно Совет эмхидхэлэй асуудалнуудаар хэдэ хэдэн шиидхэбэринүүдые баталан абаһан байна.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» декабриин 10-да Москвада үнгэргэгдэһэн 47-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэ хүн зургаан номер таажа, 5.000 түхэриг абаха болобо. Табан номер таагшад—3.454 түхэриг (76 карточка), дүрбэн номер тааһан хүнүүд —68 түхэриг (4.985 карточка), гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха байна (91.266 карточка).

«Спортлото-2»: Хэншье зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад—3.309 түхэриг (40 карточка), дүрбэн номер тааһан хүнүүд—63 түхэриг (2.505 карточка), гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха (48.891 карточка).

Энэ тиражай шүүбэринүүд 1975 оной декабриин 21-һээ 1976 оной январиин 21 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.05—«Дуун иигэжэ зохёогдодог юм» — уран һайханай фильм (үнгэтэ). 13.30 — «Эдир таряа ургуулагшадай һургуули». Минскһээ дамжуулга. 14.00 — Забһарлалга. 14.10 — «Баатаршалга» — телесогсолбори. 14.40 — «Танай һанамжа». Г. Свиридовэй 60 наһанай ойдо. 15.40 — «КПСС-эй XXV съездые угтуулан» (үнгэтэ). 16.25 — «Ю. Бондарёвой зохёолнуудай хуудаһануудһаа». 17.40 — Карел Готт дуулана (үнгэтэ). 18.30 — «Время». 19.00 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.10 — «Съездһээ съезд хүрэтэр», «Табан жэл, шинии үндэр туйлалтанууд!»

«Орбита». 19.40 — «Танай һанамжа». Г. Свиридовэй 60 наһанай ойдо. 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — «КПСС-эй XXV съездые угтуулан». Ташкентын областиин ажалшад мүрысэнэ. Узбекистанай КП-гэй Ташкентскэ обкомой нэгэдэхи секретарь М. М. Мусаханов дамжуулгада хабаадалсаха (үнгэтэ). 22.00 — «Ю. Бондарёвой зохёолнуудай хуудаһануудаар». 23.00 — Забһарлалга. 23.10 — Карел Готт дуулана.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□ «БУРЯАД ҮНЭН» □ 1975 оной декабриин 16. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-05024. Заказ № 01598